

Poslovanje Tanjuga

Istraživanje finansiranja državne novinske
agencije i upravljanja njome u periodu
januar 2012. – jul 2015.

pištaljka.rs

Poslovanje Tanjuga

(Istraživanje finansiranja državne novinske agencije i upravljanja njome u periodu januar 2012–jul 2015)

Edicija: Pištaljka

Urednik: Vladimir Radomirović

Izvršni direktor: Daša N. Božanić

Autorski tim: Dragana Matović, Igor Mekina,
Dušan Telesković, Svetlana Vasović Mekina, Novak Grujić

Dizajn i fotografije zgrade Tanjuga: Marko Stojanović

Fotografije sa debate o Tanjugu: Udruženje novinara Srbije

Izdavač: Udruženje Eutopija

Štampa: Tukan print

Tiraž: 300 primeraka.

Beograd, jul 2015.

© Vlasnik svih prava na sadržaj ove publikacije je Udruženje Eutopija, jul 2015. godine

Sadržaj

7 – I Uvod

13 – II Istorijat i poslovanje Tanjuga

17 – III Analiza finansiranja Tanjuga

- Petogodišnji budžet potroše za godinu dana
- Iz izveštaja o vlasničkoj strukturi i kontroli medija u Srbiji
- Nepotpisani odgovor Tanjuga na izveštaj Saveta za borbu protiv korupcije
- Odgovor glavnog i odgovornog urednika Pištaljke Vladimira Radomirovića na tekst objavljen na sajtu Tanjuga.

27 – IV Evropska iskustva

- Novinske agencije u klinču između države i tržišta
- STA i Hina: Formalno nezavisne, faktički paradržavne

37 – V Debata “Poslovanje Tanjuga i njegova privatizacija” (transkript, 20. mart 2015. godine)

I Uvod

Iz budžeta Republike Srbije mesečno se izdvaja najmanje 17,5 miliona dinara za finansiranje Javnog preduzeća Novinska agencija Tanjug, odnosno oko dva miliona evra godišnje. Prema zakonu o budžetu, novac Tanjugu uplaćuje Ministarstvo kulture i informisanja, a ova agencija ima obavezu da državnim organima besplatno dostavlja svoj servis vesti.

Međutim, kako pokazuje istraživanje koje je Pištaljka sproveda u poslednjih godinu dana, država Tanjugu daje i više novca, a mnogi državni organi dodatno plaćaju usluge te agencije. Prema podacima dobijenim iz Uprave za trezor Ministarstva finansija, samo u prva tri meseca 2014. godine, Ministarstvo energetike uplatilo je Tanjugu 170.650 dinara, Kancelarija za Kosovo i Metohiju 241.071,43 dinara, a Vladina Kancelarija za saradnju s medijima 20.841,45 dinara.

Ovakvim načinom finansiranja ne samo da država direktno ugrožava konkurenciju na tržištu novinskih agencija (na štetu privatnih agencija Bete i FoNeta), već se nezakonitim plaćanjem ugrožava i uređivačka samostalnost Tanjuga.

Kako je u svom Izveštaju o vlasničkoj strukturi i kontroli medija u Srbiji naveo Savet za borbu protiv korupcije, funkciju direktora i glavnog urednika Tanjuga obavlja novinarka Branka Đukić i ona je na toj funkciji od jula 2009. godine, kada je na vlasti bila DS koja je u to vreme imala kontrolu nad medijima u Srbiji. Konkurs za direktora Tanjuga raspisan je jula 2013. godine i do danas nije okončan, tako da je Đukićeva i dalje na mestu direktora, iako joj je mandat istekao.

Udruženje novinara Srbije upozoravalo je u više navrata na nepravilnost konkursa za imenovanje direktora i članova upravnog odbora Tanjuga. UNS je

Преглед налога по задатим критеријумима

Р.бр	Време	Рачун задужења	Рачун одобрења	Шиф. пл.	Назив и место задужења	Назив и место одобрења	Сед.од.	Трез.од.	Износ	Акт	Ста	Ста.пр.	Нач.обр	ПИБ задужења	ПИБ одобрења
Датум	Време извр.	Рачун одобрења	Шиф. пл.	Назив и место задужења	Назив и место одобрења	Сед.од.	Трез.од.	Износ	Акт	Ста	Ста.пр.	Нач.обр	ПИБ задужења	ПИБ одобрења	
Рбр.обр	Време извр.	Рачун одобрења	Шиф. пл.	Назив и место задужења	Назив и место одобрења	Сед.од.	Трез.од.	Износ	Акт	Ста	Ста.пр.	Нач.обр	ПИБ задужења	ПИБ одобрења	
07/02/14	13:30	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
07/02/14	13:30:12	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
05/03/14	13:30:12	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
05/03/14	10:14	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
05/03/14	10:14:26	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
05/03/14	09:53	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
05/03/14	09:53:20	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
05/05/14	10:25:07	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
03/08/14	10:42	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
03/08/14	10:42:00	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	801	17.458.333,00	0	1	1	0	840 140207 FMSTR0013725284	0 89FMS14715384	
Укупан износ: 104.750.000,00															

2014

Podaci Uprave
za trezor
Ministarstva
finansija

03/04/13	1	15:03:49	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
07/05/13	1	12:55:32	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
05/06/13	1	11:55	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
05/06/13	1	11:58:22	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
09/07/13	1	16:10	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
09/07/13	1	16:10:53	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
08/08/13	1	13:36	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
08/08/13	1	13:36:12	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
05/09/13	1	10:09	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
05/09/13	1	10:09:05	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
11/10/13	1	11:09:29	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
11/10/13	1	12:14	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
07/11/13	1	12:14:42	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
07/11/13	1	10:45	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
03/12/13	1	10:45:04	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
09/12/13	1	10:29	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
09/12/13	1	10:28:41	840 000000001620 21	11800-MINISTARSTVO KULTURE I INFORMACIJA	JAVNO PREDUZECE NOVINSKA AGENCIJA *	BEOGRAD	801	17.462.500,00	0	1	1	0	801	17.462.500,00	0 1 1 0 0	840 130007 FMSTR0014076485
Укупан износ: 209.550.000,00																

2013

2012

Укупан износ: 209.706.300,00

saopštio da su zaključcima Komisije za imenovanje iz procedure izbora bili izbačeni mnogi kandidati. Predsednik Komisije za imenovanje direktora Tanjuga bio je Veljko Odalović, funkcioner Socijalističke partije Srbije, dok je direktorka Đukić supruga Vladimira Đukića, funkcionera SPS i državnog sekretara u Ministarstvu zdravlja.

Savet za borbu protiv korupcije tvrdi da je partijska kontrola Tanjuga uspostavljena kroz Upravni odbor tog javnog medija kome je mandat istekao još aprila 2014. godine. Predsednik UO Tanjuga je Goran Ivanović, advokat iz Kragujevca, koji je bio predsednik Gradskog odbora Demokratske stranke u tom gradu. Članovi Upravnog odbora su i Ivan Pajdić – nekadašnji komentator i urednik u listu Borba i savetnik u Dunav osiguranju; Nenad Dejanović – direktor firme MESSAGE d.o.o. koja je registrovana za delatnost reklamnih agencija i nekadašnji direktor firme BILLBOARD d.o.o. koja se dovodila u vezi sa sumnjivim poslovanjem sa Državnom lutrijom Srbije; Vanda Kučera – široj javnosti poznata kao direktorka u firmi McCann Erickson koja je u vlasništvu Srđana Šapera, nekadašnjeg savetnika predsednika Republike Borisa Tadića; Jelena Svilanović – savetnica za PR u Ministarstvu omladine i sporta, u čijoj biografiji piše da je u periodu 2004–2010. radila u pres službi stranke G-17 plus; Tanja Gavrilović – korporativna direktorka za komercijalne poslove JP Elektromreže Srbije i član UO Agencije za osiguranje i finansiranje izvoza, koja je 2007. godine bila kandidat za narodnog poslanika na izbornoj listi G-17 plus – Mlađan Dinkić i donator te stranke. Među članovima UO Tanjug su i troje novinara ove medijske kuće: Branislava Stanišić, Uroš Piper i Marija Srećković.

Istraživanje Pištaljke pokazalo je jedan fenomen u vezi sa upravnim odborom Tanjuga – sednice tog tela održavaju se – elektronskom poštom. Ovaj izum možda pokazuje da članovima upravnog odbora, za razliku od tvrdnji Saveta za borbu protiv korupcije, uopšte

nije stalo do kontrole nad Tanjugom, ali i da je upravljanje tom agencijom potpuno prepušteno Branki Đukić.

Tanjug je u svom programu poslovanja za 2015. godinu naveo da je "trenutno dominantan na medijskom tržištu". "Trebalo imati u vidu i činjenicu da je sadašnji menadžment, u proteklih pet godina, uvećao vrednost kapitala Tanjuga za preko 50 odsto i od nelikvidnog, prezaduženog i slabo kotiranog preduzeća na tržištu uspeo da Agenciju finansijski konsoliduje i transformiše u skladu sa zahtevima savremenog medijskog tržišta."

"Tanjug (...) ima osnov za profitabilno poslovanje i značajno povećanje prihoda. Za to je, međutim, potrebno učiniti Agenciju konkurentnom na tržištu. A to znači omogućiti Tanjugu, kao javnom preduzeću koje nije monopolista, već je na tržištu zateklo dobro pozicioniranu konkurenciju, koju je u međuvremenu u značajnoj meri potisnulo, da obezbedi potrebne preduslove:

- sredstva za investicije u nove proizvode i usluge i odgovarajuću opremu,
- adekvatan menadžment, uz mogućnost da bude adekvatno plaćen,
- rešavanje tehnološkog viška zaposlenih,
- reklamiranje proizvoda i usluga na tržištu."

Ovaj kontradiktorni opis ("Tanjug je dominantan na medijskom tržištu, ali nije konkurentan") teško da može da privuče investitora koga zanima informisanje javnosti. Kada se pogledaju brojke, jasno je da Tanjug na tržištu ostvaruje svega 20% ukupnih prihoda, što znači da u privatizaciju ulazi nespreman za tržišnu konkurenciju. Međutim, kupac može dobiti na korišćenje zgradu u centru Beograda od 3.500 kvadratnih metara, što može biti glavni interes za kupovinu Tanjuga.

II Istorijat i poslovanje Tanjuga

Iz materijala koji je
za službenu upotrebu
pripremila sama
agencija

Iako je privatizacija trebalo da bude okončana do 30. juna, izmenama zakona rok je produžen do 31. oktobra, a država nastavlja da finansira Tanjug. Kapital ove agencije procenjen je na 760.935,74 evra.

Novinska agencija Tanjug osnovana je 5. novembra 1943. godine u Jajcu s namerom da propagandno informiše o borbi partizana u Jugoslaviji. Osnivač i kum bio je Moša Pijade a prvi direktor Vladislav Ribnikar. Imenu Tanjuga prethodilo je nekoliko imena: Tasjug (Telegrafaska agencija Slobodna Jugoslavija), Notasjug (Novinska telegrafaska agencija Slobodna Jugoslavija) i Tenanoj (Telegrafaska novinska agencija Nove Jugoslavije).

U različitim organizacionim formama delovao je kao savezno javno glasilo u državama FNRJ, SFRJ, SRJ, a javno preduzeće postao je 1995. godine, usvajanjem Zakona o javnom preduzeću Novinska agencija Tanjug. Prestankom postojanja Državne zajednice Srbija i Crna Gora 2006. godine, Republika Srbija preuzela je osnivačka prava.

13

Jajce, novembar 1943:
Ivo Lola Ribar, Moša
Pijade, Vladimir
Velević, Ivan Ribar,
Vladislav Ribnikar,
Lepa Pijade, Olga
Humo i Jara Ribnikar

Tanjug tradicionalno uživa tretman zvanične državne agencije.

Tanjug obezbeđuje finansijska sredstva za redovno poslovanje iz tri glavna izvora: iz državnog budžeta, iz prihoda od prodaje svojih informativnih servisa korisnicima u zemlji i inostranstvu i iz saradnje sa privredom. Iz budžeta se Tanjug finansira sa 67% sredstava ili u nominalnom iznosu 209.550.000 dinara odobrenih Zakonom o budžetu za 2013. godinu.

Prosečna neto plata za 2013. godinu iznosila je 59.969 dinara.

Ukupno ima 225 zaposlenih i 51 osoba angažovana po ugovoru. Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta sistematizovano je 112 radnih mesta. Ukupan broj zaposlenih određuje direktor u skladu sa potrebama sprovođenja poslovne i uređivačke politike utvrđene od strane Upravnog odbora, a sve shodno materijalnim i finansijskim mogućnostima.

Nepokretnu imovina Tanjuga čini:

1. Zgrada u kojoj je sedište agencije, Obilićev venac br. 2 u Beogradu, površine 3516 kvadratnih metara. Zgrada je vlasništvo Republike Srbije a Tanjug ima pravo korišćenja.
2. Magacin i garaža, Beograd, Topličin venac br. 3, površine 370 kvadratnih metara.
3. Otpremni centar Makiš, zemljište površine 3 hektara i 82 ara. Zemljište je u državnoj svojini. Tanjug ima pravo korišćenja.
4. Poslovni prostor u Ljubljani, površine 300 kvadratnih metara koji je preuzela Vlada Slovenije, privremeno do konačnog rešenja.
5. Poslovni prostor u Skoplju, površine 100 kvadratnih metara, vlasništvo zavisnog preduzeća Tanjuga – D00IL Tanjug doo, Skoplje.
6. Poslovni prostor u Zagrebu, površine 73 kvadratna metra.
7. Poslovni centar u Podgorici, površine 60 kvadratnih metara.

Upravni odbor ima predsednika i 9 članova, od kojih se tri člana biraju iz reda zaposlenih u Tanjugu. Vlada je imenovala upravni odbor 12. juna 2008. godine. Nadzorni odbor ima predsednika i dva člana od kojih se jedan član imenuje iz reda zaposlenih. Nadzorni odbor nije imenovan.

III Analiza finansiranja Tanjuga

Petogodišnji budžet potroše za godinu dana

(Analiza Pištaljke, čiji je deo objavljen u januaru 2015)

Strategijom razvoja sistema javnog informisanja i pratećim finasijskim planom predviđeno je da se za finansiranje Tanjuga od 2011. do 2016. godine ukupno potroši 225.716.000 dinara. Međutim, isplate iz Trezora pokazuju da je tokom 2013. i 2014. godine taj iznos dostigao 209.550.000 dinara po godini.

Položaj ove medijske kuće regulisan je Zakonom o javnom preduzeću Novinska agencija Tanjug, kojim je utvrđeno da je reč o javnom preduzeću koje je u vlasništvu države. U skladu sa tim, 60 odsto prihoda Tanjug dobija iz budžeta, dok preostalih

40 odstvaruje na tržištu. Novac se isplaćuje na osnovu Odluke vlade o vršenju osnivačkih prava u javnim preduzećima, javnim ustanovama i organizacijama u kojima je osnivačka prava imala Savezna Republika Jugoslavija. Ta prava su kasnije preneti na Državnu zajednicu Srbija i Crna Gora, a zatim i na Republiku Srbiju.

Kako finansiranje Tanjuga funkcioniše u praksi? Svakog meseca rukovodstvo agencije podnosi zahtev, na osnovu koga se isplaćuju sredstva. Međutim, ponekad se dogodi da se ovoj novinskoj agenciji naknadno odobrava novac. To je bio slučaj 2011. godine.

Državna revizorska institucija je utvrdila da su dva puta tada naknadno odobrena sredstva. Rešenjem o upotrebi sredstava iz tekuće budžetske rezerve isplaćeno je 4.000.000 dinara. Time je obezbeđen novac za finansiranje investicionog održavanja trafo stanica. Kasnije, tokom 2011. godine, rebalansom je određeno još 6.000.000 dinara za sufinansiranje nabavke računarske i audio-video opreme, troškova izveštavanja specijalnih izveštača iz inostranstva i sanacije toplotne podstanice u poslovnoj zgradi Tanjuga.

Ništa sporno u finansiranju ove novinske agencije državni revizori nisu uočili ni 2012. godine. Na osnovu zaključka vlade Tanjug je dobio kratkoročni beskamatni kredit u iznosu od 17.500.000 dinara od Ministarstva privrede. Podaci do kojih smo došli pokazuju da je ta isplata i evidentirana kroz Trezor, i da je vraćena u roku, krajem te godine, ali takođe iz budžeta, pošto je Ministarstvo kulture i informisanja Tanjugu uplatilo 21.500.000 dinara.

Beskatnatu pozajmicu Tanjug je dobio na osnovu zaključka vlade premijera Mirka Cvetkovića „za izveštavanje o predizbornoj kampanji i tokom izbornog dana“, a vratio na osnovu rešenja vlade premijera Ivica Dačića o upotrebi budžetske rezerve za „finansiranje redovne delatnosti“ te agencije. Mirko Cvetković je u aprilu 2012. izjavio da je pozajmica data jer je Tanjug državno preduzeće i da je država uradila isto što bi i za bilo koje drugo državno preduzeće kojem preti gašenje. „Tanjug je već imao kredite koji su došli na plaćanje i pošto nije imao sredstava da plati, država mu je dala kratkoročnu pozajmicu koju će Tanjug vratiti“, rekao je Cvetković, zanemarujući činjenicu da je zaključkom vlade pozajmica zvanično data za izveštavanje o izborima, a ne za vraćanje kredita. To je tada izazvalo oštar protest opozicione Srpske napredne stranke (SNS) koja je optužila vladu da koristi državni novac kako bi uticala na uređivačku politiku Tanjuga.

„Ovaj primer je najdirektniji dokaz zloupotrebe novca poreskih obveznika u cilju uslovljavanja medija kako bi u predizbornoj kampanji radili u interesu ne građana, od čijih para se finansiraju, već Demokratske stranke, koja je uzurpirala i državnu kasu, i državne medije, i kompromitovala državne funkcije“, navela je SNS.

18

Ali, kada je SNS došla na vlast ponovila se slična situacija – novac za Tanjug zvanično je bio odobren za jednu namenu, a potrošen na nešto sasvim drugo. Vlada čiji je predsednik bio Ivica Dačić, a prvi potpredsednik Aleksandar Vučić donela je 28. novembra 2012. rešenje da se Tanjugu uplati 21.500.000 dinara za „finansiranje redovne delatnosti“, a ne za vraćanje pozajmice za šta je zapravo novac iskorišćen.

U završnom računu Ministarstva kulture i informisanja za 2012. godinu piše da je agencija vratila kratkoročnu pozajmicu od 17.500.000 dinara Ministarstvu finansija i privrede, a preostala četiri miliona dinara utrošila za pokriće ostalih rashoda u poslovanju za decembar te godine koji su bili „veći“ nego u prvih jedanaest meseci. „To su rashodi koji proizilaze iz obavljanja redovne delatnosti odnosno poslova od javnog interesa u oblasti javnog informisanja koje vrši Tanjug koja je u decembru mesecu bila u većem obimu u odnosu na prethodne mesece, a to je: proizvodnja, promet i emitovanje u domaćim i inostranim sredstvima informisanja, i drugim korisnicima informacija o zbivanjima u zemlji i svetu; obezbeđivanje i plasiranje informacija i drugih informativnih materijala za potrebe republičkih organa uprave o zbivanjima u zemlji i svetu“, navelo je Ministarstvo kulture i informisanja.

Direktorka Tanjuga Branka Đukić nije želela da odgovori na pitanja Pištaljke o načinu na koji je pozajmica vraćena. „Vas je, mislim, zaveo zanimljiv, pri tom netačan, „podatak“ do kog ste došli, zbog čega vam preporučujem da dokaze koji potkrepljuju taj podatak potražite na istom izvoru. Mi ostajemo na raspolaganju za svaki vid korektno saradnje na vašem projektu o Tanjugu. Naravno, zadržavamo pravo da, ukoliko taj projekat javnosti pruži sliku o poslovanju Tanjuga na nepotpun i netačan način, adekvatno reagujemo“, navela je Branka Đukić umesto odgovora, dodavši da se sličnim pozajmicama drugim medijima u kojima država ima vlasništvo „niko nije bavio i ne bavi“.

U medijskoj strategiji, koju je Vlada Srbije usvojila pre četiri godine, navodi se da Tanjug približno 60 odsto prihoda dobija iz budžeta, dok preostalih 40 odsto ostvaruje na tržištu. Međutim, u praksi ovo preduzeće dobija mnogo više novca iz državne kase, dok sopstveni prihodi čine tek trećinu ukupnih prihoda. Od toga najveći deo čine prihodi od prodaje (20 odsto u ukupnim prihodima), dok Tanjug jednim delom zarađuje i od zakupnine. To je jasno vidljivo iz finansijskih izveštaja o poslovanju ovog preduzeća.

Tako su, na primer, na kraju 2013. godine ukupni prihodi Tanjuga iznosili više od 317 miliona dinara. Od toga je iz državne kase na račun ove novinske agencije otišlo više od 209 miliona dinara (66,06 odsto). Sopstveni prihodi dostigli su nešto više od 106 miliona dinara (33,54 odsto), od toga su prihodi od prodaje iznosili skoro 69 miliona dinara. Na kraju 2013. godine bilo je i prihoda od donacija i sponzorstava u ukupnom iznosu od 1,3 miliona dinara, što je manje od pola procenata ukupnih prihoda.

Ono što je dobar znak je da sopstveni prihodi iz godine u godinu beleže blagi rast. U periodu od 2011. do 2014. godine prihodi sa tržišta rastu u proseku šest odsto godišnje. Tako je 2012. godine udeo sopstvenih prihoda bio oko 30 odsto, dok su dotiranja iz budžeta tada dostizala 68,76 odsto. Prethodne, 2011. godine, čak 70,12 odsto prihoda uplaćeno je iz budžeta. Prihodi od prodaje na domaćem tržištu činili su tek 16,48 odsto ukupnih prihoda. Tako je 2012. godine preko servisa vesti prihodovano 28 miliona dinara, a od foto servisa 7,5 miliona dinara. Na stranom tržištu, preko servisa vesti, prihodovano je skoro pet miliona dinara.

Kako Tanjug troši svoj budžet takođe je vidljivo iz finansijskih izveštaja. Sredstva koja država uplaćuje ovoj novinskoj agenciji gotovo da odgovaraju ukupnom iznosu isplaćenih zarada i poreza i doprinosa. Tako su, na primer, ti rashodi na kraju 2011. godine činili 70 odsto ukupnih rashoda. Na autorske ugovore te godine potrošena je desetina

godišnjeg budžeta Tanjuga (nešto više od 21 milion dinara). Značajnu stavku čine i troškovi za službena putovanja u inostranstvu (više od pet odsto ukupnih rashoda). Za službena putovanja u zemlji troši se znatno manje (oko dva odsto godišnjeg budžeta). Za prevoz zaposlenih odlazi 3,70 odsto ukupnih rashoda. Zanemarljiva stavka u Tanjugovom budžetu su novinarske nagrade. Svega 60.000 dinara isplaćeno je na ime novinarskih nagrada, što je svega 0,03 odsto rashoda. Nekoliko puta veći iznos (454.000 dinara) potrošen je na ime solidarne pomoći.

U programu poslovanja Tanjuga za 2015. godinu navodi se da su „troškovi službenih putovanja u potpunosti vezani za izveštavanja novinara, snimatelja i fotoreportera iz zemlje i izveštavanja o posetama državnih funkcionera u inostranstvu“. U programu se dalje navodi da rukovodstvo Tanjuga vodi računa o visini tih troškova. „Koristimo uvek povoljnije načine prevoza, kao i najniže cene smeštaja za ekipe Tanjuga“, piše u programu za 2015. godinu.

Službena vozila koriste se isključivo za prevoz Tanjugovih ekipa i opreme na mesto izveštavanja, dodaje se. Nabavka novih putničkih automobila za ovu godinu nije planirana programom poslovanja, mada je u slučaju novinske agencije automobil praktično osnovno sredstvo za rad, piše u programu poslovanja.

20

U istom dokumentu se navodi da su troškovi mobilnih telefona svedeni na najmanji održiv nivo, a materijal i sredstva za rad se „maksimalno racionalno“ koriste. Ne navodi se, međutim, koliki rashodi su planirani po tom osnovu. Piše da su troškovi ugostiteljskih usluga, koji se odnose na sastanke direktorke i poslovnih partnera 2014. godine, na primer, ukupno iznosili 59.000 dinara. Svi troškovi reprezentacije u 2015. godini planirani su u visini od 153.600 dinara i čine samo 0,1 odsto ukupnih prihoda.

Tanjug ne planira ostvarenje dobiti u 2015. godini, ali agencija od 2010. nema ni gubitak (pre sedam godina ukupni gubitak dostizao je čak 23 miliona dinara). Ne planiraju se ni nove investicije, niti stručno usavršavanje zaposlenih u toku ove godine.

Agenciji je, za 2012, 2013 i 2014. godinu, bila uvedena i dodatna obaveza da RTS-u i RTV-u, iako nisu državni organi, servise vesti (tekst, foto, video) ustupa bez naknade. Time je faktički prekršen zakon kojim je Tanjug ustanovljen kao javno preduzeće i kojim je predviđeno da vesti besplatno dobijaju samo državni organi.

„Bili smo prinuđeni da likvidnost i izmirenje obaveza prema državi, zaposlenima i svim svojim dobavljačima (porezi i doprinosi, električna

energija, grejanje, telefoni, strane agencije...) u zakonom propisanim rokovima, obezbedimo aktiviranjem dozvoljenog prekoračenja računa kod poslovnih banaka – bankarskih pozajmica za održanje tekuće likvidnosti”, konstatuje se u Tanjugovom programu poslovanja.

U istom dokumentu tvrdi se da je Tanjug „trenutno dominantan na medijskom tržištu“. „Posebno je mesto Tanjuga kao medijskog oslonca vidljivo na primeru video produkcije, koja je apsolutno dominantna na elektronskim medijima u Srbiji“, navodi se, mada podaci o isplativosti video produkcije nisu dostupni.

Paradoksalno, autori programa poslovanja zatim objašnjavaju da je „potrebno učiniti Agenciju konkurentnom na tržištu“. „A to znači omogućiti Tanjugu, kao javnom preduzeću koje nije monopolista, već je na tržištu zateklo dobro pozicioniranu konkurenciju, koju je u međuvremenu u značajnoj meri potisnulo, da obezbedi potrebne preduslove: sredstva za investicije u nove proizvode i usluge i odgovarajuću opremu, adekvatan menadžment, uz mogućnost da bude adekvatno plaćen, rešavanje tehnološkog viška zaposlenih i reklamiranje proizvoda i usluga na tržištu“, navodi se.

Iz Izveštaja o vlasničkoj strukturi i kontroli medija u Srbiji

**Savet za borbu
protiv korupcije,
20. februar 2015.**

Partijska kontrola Tanjuga je uspostavljena kroz Upravni odbor tog javnog medija kome je mandat istekao još aprila 2014. godine. Predsednik UO Tanjuga je Goran Ivanović, advokat iz Kragujevca, koji je bio predsednik Gradskog odbora Demokratske stranke u tom gradu. Članovi Upravnog odbora Tanjuga su:

Ivan Pajdić – nekadašnji komentator i urednik u listu Borba i savetnik u Dunav osiguranju;

Nenad Dejanović – direktor firme MESSAGE d.o.o. koja je registrovana za delatnost reklamnih agencija i nekadašnji direktor firme BILLBOARD d.o.o. koja se dovodila u vezu sa sumnjivim poslovanjem sa Državnom lutrijom Srbije;

Vlada (greška, treba Vanda, prim. Pištaljke) Kučera – široj javnosti poznata kao direktorka u firmi McCann Erickson koja je u vlasništvu Srđana Šapera, nekadašnjeg savetnika predsednika Republike Borisa Tadića;

Jelena Svilanović – savetnica za PR u Ministarstvu omladine i sporta, u čijoj biografiji piše da je u periodu 2004–2010. radila u pres službi stranke G-17 plus120;

Tanja Gavrilović – korporativna direktorka za komercijalne poslove JP Elektromreže Srbije i član UO Agencije za osiguranje i finansiranje izvoza, koja je 2007. godine bila kandidat za narodnog poslanika na izornoj listi G-17 plus – Mladen Dinkić i donator te stranke.

Među članovima UO Tanjug su i troje novinara ove medijske kuće: Branislava Stanišić, Uroš Piper i Marija Srećković.

Da vlast u političkom i finansijskom smislu potpuno kontroliše Tanjug, bilo je očigledno u toku predizborne kampanje u martu 2012. godine, kada je Vlada Srbije toj agenciji odobrila beskamatni kredit od 17,5 miliona dinara. Kredit je odobren iz prihoda koje budžet ostvaruje od privatizacije i to svega tri dana pošto je Tanjug podneo zahtev. Tim povodom tadašnji premijer Mirko Cvetković je rekao: „Tanjug je imao već kredite koji su dospeli do naplate i pošto nisu imali sredstava da plate, onda je država dala kratkoročnu pozajmicu koju će Tanjug da vrati“.

22 Inače, prema pisanju medija, kao razlog za kreditiranje Tanjuga naveden je zahtev tog medija da mu se odobre sredstva „za izmirivanje rashoda izveštavanja i nabavke opreme, kako bi se u celosti obezbedili adekvatno izveštavanje i pokrivenost video i foto servisom predizborne kampanje i izbornog dana 6. maja“. Tadašnju odluku Vlade Srbije oštro su kritikovala novinarska udruženja navodeći da se time sistemski narušava ravnopravnost učesnika na medijskom tržištu, a naročito ako se ima u vidu da je Tanjug iz budžeta u 2011. godini dobio više od 216 miliona dinara.

U odgovoru koji je direktorka Tanjuga dostavila Savetu između ostalog navodi se sledeće: „Sa zadovoljstvom Vas obaveštavamo da je beskamatni kredit u iznosu od 17.500.000 dinara odobren 2. 4. 2012. godine od strane osnivača JP Novinska agencija Tanjug, Vlade Republike Srbije, vraćen u celosti davaocu kredita u ugovorenom roku i u svemu u skladu sa Ugovorom o kratkoročnom kreditu od 2. 4. 2012. godine, koji je Tanjug zaključio sa Vladom Republike Srbije“.

Prema istraživanju koje je objavio sajt Pištaljka, beskamatni kredit u visini od 17.500.000 dinara Tanjug nije vratio iz spostvenih izvora finansiranja već iz sredstava budžetske subvencije dobijene od Ministarstva kulture i informisanja. Vlada Srbije je rešenjem o upotrebi sredstava tekuće budžetske rezerve od 28. 11. 2012. godine izdvojila 21.500.000 dinara za finansiranje redovne delatnosti Tanjuga. Pištaljka tvrdi da

je upravo ovaj novac delimično iskorišćen za vraćanje ranije dobijene budžetske pozajmice, što je kao podatak dostupno i u završnom računu Ministarstva kulture i informisanja za 2012. godinu. Direktorka Tanjuga Branka Đukić tvrdila je da se radi o zanimljivim i netačnim podacima, ali u izjavi za Pištaljku nije objasnila na koji način je budžetska pozajmica vraćena.

Nepotpisani odgovor Tanjuga na izveštaj Saveta za borbu protiv korupcije

Poštovani,

s pažnjom smo pročitali Vaš Izveštaj, na kojem ste, kako ste naveli, radili više od tri godine, u očekivanju da će taj dokument bar malo približiti istini sva otvorena pitanja i nedoumice u pogledu transparentnosti medija, njihovog finansiranja, zloupotreba i korupcije, kako i razumemo smisao Vašeg rada.

27. februar 2015.

Ne ulazeći u analizu drugih medija, odeljak koji ste posvetili Tanjugu, a u okviru istraživanja političke kontrole medija u državno-javnoj svojini, zapanjujuće je neprofesionalan, površan i zasnovan pretežno na insinucijama, a ne na činjenicama, do te mere da nimalo ne priliči renomeu vaše institucije, a u potpunom je neskladu sa profesionalnim kredibilitetom i pozicijom koju Tanjug danas ima na medijskom tržištu. Šta ste to dakle „otkrili“ što Tanjug svrstava u probleme kojima se vi bavite?

23

1. „Partijsku kontrolu Tanjuga“, koja je, kako navodite, „uspostavljena kroz Upravni odbor“. Kao što ste, međutim, sami приметили, sastav Upravnog odbora Tanjuga, inače, do danas je nepromenjen, već dve i po godine je opozicioni (predstavnicima DS i sad već nepostojećeg G17) kad je reč o vladinim predstavnicima. Šta bi iz toga trebalo zaključiti? Da je Tanjug pod partijskom kontrolom opozicije?

2. Da „vlast u političkom i finansijskom smislu potpuno kontroliše Tanjug“, što je, po Vama, očigledno, na osnovu pozajmice koju je Vlada Srbije u prethodnom sastavu odobrila Tanjugu, a aktuelna Vlada Srbije, kako navodite, namirila. Kako ste zaključili da je pozajmica vraćena iz budžetskih sredstava? Na osnovu čega? Imate neki dokaz? Ako je tako – zašto ga niste dostavili na uvid javnosti, u okviru ovog Izveštaja? Umesto toga, pozvali ste se na pojedine sajtove i portale, implicirajući da se tu dogodilo nešto nečasno ili nezakonito. Tačnije, pozvali ste se na „istraživanje“ Pištaljke, čiji zaključak je da je Tanjug „budžetsku

pozajmicu vratio budžetskim novcem“, a da za to nije naveden nijedan jedini dokaz. Niti ga može biti.

Tanjug, naime, pored prihoda iz budžeta, ima i ozbiljne prihode sa tržišta, u šta ste se mogli, da ste hteli, da se uverite jednostavnim uvidom u dokumentaciju i finansijske izveštaje, koji su, u slučaju Tanjuga, apsolutno transparentni i dostupni. Kako ste, dakle, zaključili da su „argumenti“ Pištaljke verodostojni, i da je pozajmica vraćena baš budžetskim novcem, a ne novcem koji je Tanjug zaradio na tržištu, budući da Trezor, koliko mi je poznato, ne obeležava novčanice? Ne manje važno, ni vi, niti Pištaljka niste pokazali da su se i kako su se budžetska pozajmica i politički uticaj „očitali“ u našim servisima vesti.

3. Konačno, „dosijeu“ Tanjug dali ste, na žalost, tabloidnu dimenziju prepisivanjem sa sajtova ličnih podataka i najprizemnijih insinucija o „partijskom uticaju“ bračnih odnosa aktuelnog direktora Tanjuga.

Sve u svemu, zabrinjavajuće je na koji nivo argumentacije ste se odlučili kao vladin Savet za borbu protiv korupcije i time dali „pun doprinos“ već nepristojno banalizovanom javnom diskursu i prostoru.

25

**Odgovor glavnog
i odgovornog
urednika
Pištaljke
Vladimira
Radomirovića na
tekst objavljen
na sajtu Tanjuga**

28. februar 2015.

Novinska agencija Tanjug objavila je na svom sajtu tekst nepoznatog autora sa naslovom „Primedbe na Izveštaj Saveta za borbu protiv korupcije“ u kojem se navodi da Pištaljka nije iznela nijedan dokaz za tvrdnju da je Tanjug budžetsku pozajmicu datu u vreme izborne kampanje 2012. godine vratio sredstvima iz budžeta i da takav dokaz ne postoji.

Pištaljka se u svom istraživanju jasno pozvala na Završni račun Ministarstva kulture i informisanja za 2012. godinu u kojem stoji da je Tanjug sredstvima budžetske rezerve „vratio kratkoročnu pozajmicu u iznosu od 17.500.000 dinara Ministarstvu finansija i privrede“. Prethodno je vlada premijera Ivice Dačića odobrila da se Ministarstvu kulture i informisanja uplati 21.500.000 dinara iz budžetske rezerve. Ministarstvo je novac prebacilo Tanjugu, a ta agencija je veći deo upotrebila da vrati pozajmicu, dok je ostatkom platila „ostale rashode u poslovanju“. Zahtevamo od Tanjuga da u skladu sa zakonom objavi ovaj podatak i da se javno izvini zbog iznošenja neistina i diskvalifikacije Pištaljke.

IV Evropska iskustva

Novinske agencije u klinču između države i tržišta

Piše: Igor Mekina

Ako izuzmemo velike međunarodne agencije kao što su Reuters ili AP, sve današnje nacionalne agencije nastale su uz izdašnu pomoć države, pa dobrim delom i dalje računaju na taj „finansijski oslonac“. Istina, formalno su sve rečene agencije nezavisne, ali je de facto njihova finansijska, ali i urednička autonomija –uslovna. Što je posledica njihovih bliskih veza sa matičnom državom.

U Rusiji je na primer iz Petrogradske telegrafске kompanije, koju je formirala ruska vlada u vreme Sovjetskog Saveza, udruživanjem sa vladinim birom za informisanje nastala ROSTA koja se kasnije preimenovala u TASS, koji je potom postao ITAR-TASS. RIA Novosti je naslednik Sovjetskog informacionog biroa i ukinuta je dekretom kako bi država lansirala novi projekat „Sputnik“¹. Na sličan način je Nemačka

27

1915. godine osnovala agenciju Transocean sa zadatkom da širi nemačku ratnu propagandu; na njenim temeljima su nastale nove nemačke agencije. Kineska agencija (Xinhua) stvorena je 1931. godine kao medijski servis „crvene Kine“, a danas poseduje vlastite firme za odnose sa javnošću, novinarsku školu i izdaje nekoliko desetina novina i časopisa. Sličnih primera je mnogo.

Savremene nacionalne agencije danas sve više zavise od prodaje svojih proizvoda na tržištu. Sve se suočavaju sa istim problemom koji je definisao još nobelovac Kenneth J. Arrow: potencijalni kupci vesti ne mogu da procene koliko neka vest vredi za njih sve dok je ne saznaju; a kada su upoznati sa veću, onda su je zapravo već dobili, i to – besplatno. Zato su agencije mahom pribegle modelu pretplate, gde kupac za određenu sumu ima pristup svim vestima koje prođu kroz njen server. U savremenom svetu, međutim, agencije su prinuđene da se uhvate u koštac sa novim fenomenom, a to je konkurencija u vidu novih društvenih mreža, blogera i sličnog². Zato je onim novinskim agencijama koje odbijaju da se prilagode promenama, tadašnji generalni direktor Evropskog saveza novinskih agencija (EAPA) još 1999. prognozirao „tamnu budućnost“.

1
Putin Shuts State News Agency RIA Novosti, 10.10.2013, Moscow Times, dostupno preko: <http://www.themoscowtimes.com/business/article/putin-shuts-state-news-agency-ria-novosti/491132.html>

2
Gerben Bakker, How They Made News Pay: News Traders' Quest for Crisis Resistant Business Models, LSE, str. 15, dostupno preko: <http://www.lse.ac.uk/economicHistory/workingPapers/2014/WP206-cover.pdf>

O novom trendu u poslovanju novinskih agencija najbolje svedoče podaci o njihovom profitu i udelu državnih subvencija. Finska STT/FNB je jedna od uspešnijih agencija jer godišnje beleži zaradu od oko devet odsto ukupnog prometa. U slučaju agencije PA taj procenat je 5 odsto, APA i ANA donose 4 odsto, dok u mnogim slučajevima pojedine agencije posluju tako da njihovi prihodi pokrivaju rashode pa poslovni period završavaju "na nuli", poput AFP-a, ANSA-e, EFE i NTB. Agencijski profiti pre plaćanja dažbina kretali su se od od 0,15 miliona evra do najviše 4,3 miliona evra (PA); od 1,8 miliona evra (DPA) do 0,97 miliona evra (APA). Manjak na kraju godine beleže AFP, ANSA, EFE, NTB.³ Državna subvencija varira od primera do primera – u Švajcarskoj je doprinos države agenciji ATS/SDA godinama iznosio 11 odsto, u Belgiji je država pomagala agenciji Belga gotovo četiri puta manje (oko 3 odsto), u AFP-u 46 odsto, u slovačkom TASR-u 65 odsto, dok je ulog države za rad grčke agencije ANA i kiparske CNA oko 75 odsto (od budžeta potrebnog za nesmetano funkcionisanje).

Mehanizmi za „garantovanje nezavisnosti agencije” postoje, istina, u svim državama, ali su dosta različiti. U Češkoj je ČTK javna organizacija kojom upravlja upravni odbor, a taj bira predsednika i direktora. Odbor čine vanstranačke ličnosti a imenuje ih parlament (a ne vlada); direktor ne može da bude političar. Uprkos ovakvom određenju, stranačka struktura parlamenta utiče kako na formiranje odbora, tako i na izbor vodećih kadrova češke novinske agencije. U Mađarskoj je domaća agencija MTI delovala kao deoničarsko društvo koje kontroliše parlament, uz jasan kurs da je MTI sredstvo preko kojeg teče zvanična komunikacija vlade. Predsednika korporacije imenuje predsednik države, pa je utoliko veći politički uticaj na mađarsku novinsku agenciju. Tu je i primer španske agencije EFE, koja je u državnom vlasništvu, a menadžment se menja posle svake promene političkog vođstva.⁴

Različita je i organizacija agencija; od 30, koliko ih je u sastavu EAPA, jedanaest ih nastupa u formi javne organizacije, uključujući i agencije koje imaju različit tip veza sa matičnom državom kao što su AA u Turskoj ili ČTK u Češkoj. Šest agencija predstavlja „anonimne organizacije” (npr. Belga u Belgiji), a šest njih je u formi društva sa ograničenom odgovornošću (npr. DPA u Nemačkoj, NTB u Norveškoj), dok su dve u obliku kooperative (ANSA u Italiji i PA u Austriji). Četiri imaju drugačiji status – fondacija ili korporacije (ANP u Holandiji, MTI u Mađarskoj). Svim pomenutim agencijama su državne subvencije i dalje veoma važan izvor prihoda. Sredinom devedesetih godina prošlog veka je mađarska agencija MTI dobijala, na primer, oko 35 odsto svojih prihoda iz državne kase, dok je poljskoj agenciji PAP vlada u Varšavi

3
Oliver Boyd-Barrett,
Terhi Rantanen, European
national news agencies,
Journalism, 206/216, Sage
London 2000, str. 4,
dostupno preko: http://rcirib.ir/articles/pdfs/cd1%5CIngenta_Sage_Articles_on_194_225_11_89/Ingenta771.pdf

4
ibidem. str.11

garantovala oko 20 odsto njenih prihoda. Češka ČTK je još koliko 1995. godine dobijala državnu pomoć tešku 7–8 odsto potrebnog budžeta, da bi godinu dana kasnije uspjela da na tržištu zaradi dovoljno da postane nezavisna od državne subvencije.⁵

Takav poduhvat je ostao nedostižan čak i mnogim većim agencijama, pa je francuska AFP, na primer, i dan-danas veoma zavisna od državne kase. Evropska komisija je marta 2014. godine čak odlučila da AFP zbog „obavljanja javne službe” i dalje sme da prima pomoć od francuske države, ali samo dok pretplata državnih ustanova na njene vesti ne postane „prerušena državna pomoć” i dok se poštuju evropska pravila konkurencije.⁶ Da Evropska komisija nije progledala AFP–u kroz prste, agencija bi morala da vrati francuskoj državi svu finansijsku pomoć koju je primila u poslednjih deset godina. Vlada u Parizu plaća, naime, AFP–u godišnje čak 111,65 miliona evra jer njene institucije koriste AFP–ove servise; tih 111,65 miliona evra predstavlja oko 40 odsto budžeta AFP.

5
Oliver Boyd – Barret,
Terhi Rantanen, The
globalisation of news,
SAGE 1998, str. 132

6
Ticker, EU accepts state
aid for French news
agency, EUOBSERVER,
28.3.2014, dostupno
preko: [https://
euobserver.com/
tickers/123666](https://euobserver.com/tickers/123666)

7
Gabrielle Steinhauser,
EU examines French aid
to news agency AFP,
Businessweek, 31.08.2011,
dostupno preko: [http://
www.businessweek.com/ap/
financialnews/D9PF78B00.
htm](http://www.businessweek.com/ap/financialnews/D9PF78B00.htm)

AFP je odlično prošao, jer je Brisel mogao da odluči i sasvim drugačije. Pre nego što je Evropska komisija usvojila rečenu odluku, opomenula je Francusku u posebnom pismu u kome je zapisala da bi prema prvim saznanjima Komisije novac, koji Pariz uplaćuje AFP–u, mogao da predstavlja državnu pomoć, što nije u skladu sa evropskim pravilima o konkurenciji i slobodnom tržištu, s obzirom da pomenuta pomoć ima „potencijal da ograniči konkurenciju i utiče na razmenu između država”. Evropska komisija je ocenjivala, u prvom redu, cenu usluga koje je AFP naplaćivala državnim odnosno drugim korisnicima. Komisija je u preliminarnom izveštaju došla do zaključka da Francuska krši evropske propise uplaćujući velike svote AFP–u, a da je tako, otkrile su velike razlike u ceni usluga; AFP je pribegao lukavstvu pa je praktikovao skromniji cenovnik prema kome je naplaćivao svoje usluge drugim organizacijama, u poređenju sa paprenom cenom koju plaća – francuska država. Čini se paradoksalno, ali nije. Viša cena je samo smokvin list kojim Francuska i AFP kamufliraju prikriveno finansiranje agencije od strane države.

AFP je recimo od Evropske unije za svoje usluge u periodu od pet godina dobio samo 321.374 evra, dok je francuska država za istu vrstu usluga platila preko 555 miliona evra. Raskorak se vidi i u poređenju sa Nemačkom, gde vlada u Berlinu agenciji DPA plaća samo 3,75 miliona evra godišnje za pretplatu na servise DPA i DAPD. Upravo je nemačka agencija DAPD, koja je nastala kupovinom nemačkog odeljenja AP od strane agencije DDP, podnela 2009. godine žalbu Evropskoj komisiji zbog izdašnog finansiranja AFP od strane Francuske.⁷ Evropska komisija je

tokom postupka poslala posebno pismo/upitnik o finansiranju nacionalnih novinskih servisa ostalim državama-članicama. Odgovori su pokazali da većina država članica EU na sličan način, poput Francuske – finansira nacionalne novinske agencije. Tako se Komisija na kraju ipak odlučila u korist AFP-a, ali uz posebno naglašenu zabranu „pokrivena državne pomoći” i poštovanje principa da novac koji agencija dobija „mora biti opravdan radom u javnom interesu”.⁸ Da je Evropska komisija kojim slučajem odlučila protiv AFP-a i ukorila Francusku, jasno je da bi time ugrozila treću najveću svetsku novinsku agenciju koja zapošljava oko 2900 ljudi u 165 država širom sveta i koja se na globalnom tržištu takmiči sa agencijama AP i Reuters.

Proizilazi da je način poslovanja nacionalnih novinskih agencija u Evropi zbog navedenih činjenica često u sukobu sa deklarativnim odredbama o (ograničenoj) državnoj pomoći, koje su zapisane u členu 106, 107 i 108 ugovora o formiranju Evropske unije (TFEU). Primer AFP-a nedvosmisleno pokazuje da institucije EU, bar kada je reč o najvećim agencijama – primenjuju evropska pravila veoma selektivno i spremne su da tolerišu kršenje evropskih standarda; evropske novinske agencije, s druge strane, još uvek tragaju za održivim modelom svog finansiranja a u međuvremenu se snalaze kako bi opstale, zavisne i od države i od tržišta.

8
European Commission backs state funding for news agencies after complaint against AFP, Press gazette, 27.3. 2014, dostupno preko: <http://www.pressgazette.co.uk/european-commission-backs-state-funding-news-agencies-after-complaint-against-afp>

STA i Hina: Formalno nezavisne, faktički paradržavne

Piše: Svetlana
Vasović Mekina

Slovenačka tiskovna agencija (STA) osnovana je juna 1991. godine, dakle istog meseca u kome je Slovenija proglasila otcepljenje od dotadašnje SFRJ. Njen osnivač i vlasnik je bila tek osnovana država – Republika Slovenija. Zadatak STA je bio da po pitanju kontrole i publikovanja informacija zameni dotadašnju jugoslovensku novinsku agenciju Tanjug. Na sajtu STA piše da je agencija zvanično nastala u cilju preuzimanja uloge „nacionalne novinske agencije koja detaljno prati događaje u Sloveniji i u međunarodnom prostoru“.

Iz akta o osnivanju STA proizilazi da agencija posluje kao društvo sa ograničenom odgovornošću, a što se tiče vlasničke strukture, ima jednog jedinog gazdu, a to je država. Država Slovenija, kao osnivač, dužna je, prema zakonu, da obezbedi „institucionalnu autonomiju i uređivačku nezavisnost STA“ kao i „primereno finansiranje za celovito i nespunito obavljanje javne službe na osnovu Poslovnog plana STA“.

31

Poseban zakon koji propisuje delovanje STA, među važne principe rada agencije ubraja profesionalnost rada, autonomiju i nezavisnost novinara, ali istina je da njenu uređivačku politiku određuje njen vlasnik – država, tačnije aktuelna vlada koja, uostalom, i finansira rad STA. Vlada postavlja i direktora STA pa tako, preko rukovodstva, koje ima ključnu reč i prilikom imenovanja odgovornog i drugih urednika STA – vladajuća politička opcija u velikoj meri utiče na prioritete i način izveštavanja državne slovenačke novinske agencije. Utoliko je uloga STA u Sloveniji, koja broji dva miliona stanovnika, ne samo važna nego i presudna s obzirom na to da državna novinska agencija kod kuće nema nikakvu alternativu. Otuda se većina domaćih medija prilikom odlučivanja koje će dnevne događaje pratiti – oslanja upravo na najave a potom i izveštaje STA, što utiče na uniformnost i jednoznačnost slovenačkog medijskog prostora. Da rad STA nije nezavisan od partije koja je na vlasti vidljivo je i prilikom smene vlasti, kada, kao po nepisanom pravilu, bezmalo svaka vlada uz asistenciju svojih (medijskih) kadrova sprovodi smene na mestima urednika i direktora STA, što u sledećem koraku proizvede drugačiji od prethodnog, čak potpuno novi kurs izveštavanja STA.

Primeru radi, posle pobede desničarskih partija na izborima održanim 2004. godine, vladu je sastavio Janez Janša. Ubrzo je nova vlada na čelo STA postavila Alenku Paulin koja je uoči imenovanja bila zaposlena u kabinetu predsednika vlade⁹ i koja je bila i članica Janšine partije SDS. Prethodna direktorka STA Lidija Pavlovčič našla se na udaru kabineta (novog) predsednika vlade koji je tražio da STA objavi jedan preliminarni izveštaj obaveštajne službe, koji je Janša ocenio važnim u unutrašnjepolitičkim razmiricama. U slučaju da direktorka odbije zahtev, premijerov kabinet je zapretio da će uslediti razrešenje. Direktorka je podlegla pritisku i STA je poslušno objavila sporni izveštaj; uprkos tome, to nije spasilo fotelju direktorke STA i Lidija Pavlovčič je ekspresno smenjena. U sklopu promena rukovodstva slovenačke novinske agencije, na mesto odgovornog urednika dolazi Borut Meško iako je protiv njegovog imenovanja glasalo 88 odsto novinara STA. Tadašnji slovenački ministar spoljnih poslova Dimitrij Rupel je u to vreme čak javno prozvao domaće medije „da dobro razmisle isplati li im se rat sa političkom opcijom koja je odnela pobjedu na izborima“. Usledili su protesti novinara STA (ali i drugih medija u većinskom državnom vlasništvu) zbog cenzurisanja tekstova i šikaniranja. Bez uspeha.

Kada je došlo do preokreta vlasti posle izbora održanih 2008. godine, usledio je sličan tretman novinara i prevashodno vođstva STA. Predstavnik novinara STA Mihael Šuštaršič i predsednica sindikata Vesna Rojko su u posebnom dopisu podelili novinare državne novinske agencije na „lojalne“ i „nelojalne“ novoj vlasti. Vlada je ubrzo nakon toga na mesto direktora dovela Bojana Veselinoviča, bliskog novoj političkoj opciji.¹⁰ Veselinovič je među svoje prioritete stavio – otkaz (kasnije se pokazalo da je bio nezakonit) ugovora o radu Borutu Mešku. Meško je još uoči (nezakonitog) otkaza tvrdio da ga novi direktor STA šikanira, tačnije da nad njim sprovodi mobing . Veselinovič se nije ustezao da novinara izbaci na ulicu iako je otkriveno da je teško bolestan; Meško je ubrzo umro. U njegov spomen je Udruženje novinara i publicista ustanovilo posebnu novinarsku nagradu koju dodeljuje svake godine. Sve to dokazuje da STA, bez obzira na zvanične proklamacije, ostaje državna poluga u medijskoj sferi odnosno paradržavna novinska agencija na čije izveštavanje vlada ima presudan uticaj.

Slovenačka vlada u najvećoj meri garantuje opstanak STA i što se tiče punjenja budžeta. Agencija je 2013. godine, na primer, radi obavljanja „javne službe“ iz državne kase dobila 52,4 odsto sredstava potrebnih za svoj rad. Naredne godine su sredstva iz državnih izvora (zbog opšte finansijske krize) smanjena za 2,8

9
Vanja Pirc, Državna tiskovna agencija, Mladina, 7.8.2008, dostupno preko: <http://www.mladina.si/44372/drzavna-tiskovna-agencija/>

10
Meško: "Direktor sprovodi mobing", Delo, 20.10.2009, dostupno preko: <http://www.delo.si/novice/slovenija/mesko-direktor-izvaja-mobing.html>

11
Izveštaj STA za 2014 godinu, dostupno preko: <http://imss.dz-rs.si/imis/cb6c94c76aac0261ea2d.pdf>

odsto. Novac iz državne kase presušuje još od 2008. godine, pa je STA bila prisiljena da se okrene tržištu, gde pokušava da obezbedi sve veći deo svojih prihoda. Tako je STA prošlu godinu završila sa 2.222 evra profita, pohvalivši se da je „prodajom svojih usluga na tržištu ostvarila 1,85 miliona evra“, što znači da je po osnovu „obavljanja javne službe“ od države dobila oko dva miliona evra. Ukratko, slovenačka novinska agencija se nalazi¹¹ u neobičnom položaju – iako u nazivu sadrži reč „agencija“, svoje izveštaje o radu svake godine podnosi slovenačkom parlamentu koji imenuje i članove nadzornog odbora STA. Stoga STA uistinu nije agencija u smislu zakona (o agencijama), već deluje kao preduzeće u državnom vlasništvu koje, kako otkrivaju izveštaji slovenačkog Računskog (budžetskog) suda – od strane vladinog Ureda za informisanje dobija veoma netransparentno dodatna finansijska sredstva.

12
Sabor za smjenu
ravnateljice Hine,
Tportal, 26.04.2012,
dostupno preko:
<http://m.tportal.hr/vijesti/190277/Sabor-za-smjenu-ravnateljice-Hine.html>

13
Tko želi uništiti Hinu,
Lupiga, 17.2.2015,
dostupno preko: <http://lupiga.com/vijesti/hinas>

14
Vlada TRH ipak spašava
Hinu, Poslovni.hr,
20.8.2014, dostupno
preko: <http://www.poslovni.hr/marketing-i-mediji/vlada-rh-ipak-spasava-hinu-277494#>

Preslikana situacija je i kod suseda „južno od reke Kupe“ koji su ponikli iz istog političkog miljea (SFRJ). HINA, što je skraćenica od Hrvatska izvještajna novinska agencija, ima sedište u Zagrebu, a vlasnik i jedini osnivač je hrvatska država. HINA je osnovana zahvaljujući zakonu usvojenom 26. avgusta 1990. godine. Danas dnevno lansira oko 320 priloga. Oktobra 2001. godine je usvojen novi zakon o Hini kojim je postala javna ustanova Republike Hrvatske. Na svom sajtu <http://www.hina.hr/#javni-servis> se predstavlja kao „javni servis“, s obzirom na to da i prema slovu zakona deluje po principima „nezavisnog, nepristrasnog i profesionalnog novinsko-agencijskog izveštavanja“, pri čemu ne sme „faktički ili pravno, doći pod vlasničku ili drugu interesnu kontrolu neke ideološke, političke ili ekonomske skupine“. Uprkos deklarativnoj nezavisnosti od politike, i u slučaju Hine, poput slovenačke STA, zaposleni Hinini novinari imaju pravo samo da „daju mišljenje“ prilikom imenovanja glavnog urednika, pri čemu to mišljenje nikako ne obavezuje vladu tokom imenovanja vođstva agencije. Udruga za unapređenje pravosuđa Juris protecta je, na primer, osudila imenovanje bivše glasnogovornice Hrvatske stranke umirovljenika (HSU) Branke Valentić na mesto ravnateljice Hine, ocenivši da je vladajuća „Kukuriku koalicija“ tako „zavladala javnim medijem“ kakav bi HINA trebalo da bude.

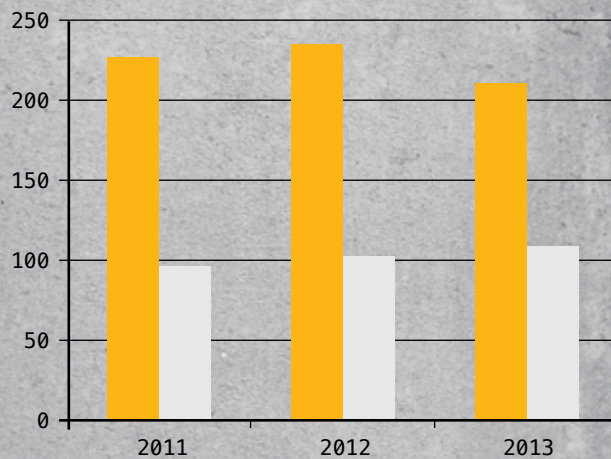
Slične kritike su redovna pojava prilikom svake smene vlasti u Hrvatskoj; svaka nova vlada ima za direktnu posledicu imenovanje sebi bliskih urednika na rukovodeća mesta u Hini. Hinom formalno upravlja Upravno vijeće koje ima predsednika, potpredsednika i tri člana, a sve njih imenuje i razrešava hrvatski parlament (Sabor). Uticaj politike na rad Hine jeste posredan, ali i veoma izražen,

recimo u slučaju kada je Sabor 2012. godine direktno uticao na smenu ravnateljice Hine.¹²

U Hrvatskoj se na dnevnom redu vlade premijera Zorana Milanovića nalazi i predlog o spajanju dva javna servisa: HRT-a (hrvatske radio-televizije) i Hine, u jedan javni servis. Ravnateljica Hine Branka Gabriela Valentić ocenila je da je ideja o spajanju hrvatske novinske agencije sa HRT-om „pogrešan put”. Predlog je uprkos njenom protivljenju pokrenut od strane Povjerenstva za analizu poslovanja agencija, zavoda i fondova, a glavni cilj jeste ušteda poslovanja.¹³

Ukupni prihodi Hine iznose oko 25 miliona kuna; od te svote agencija oko 16,6 miliona kuna dobija na osnovu Ugovora o skupnoj pretplati, zahvaljujući kome su državni organi dužni plaćati pretplatu javnim informativnim servisima. HINA na tržištu zaradi dodatnih 8,1 miliona kuna. Iako je prošlu godinu završila u plusu od oko 2,7 miliona kuna, računica pokazuje da to nije bilo dovoljno za nesmetan rad Hine. Posle protesta novinara Hine, hrvatska vlada je uspela da pronađe i prebaci na račun agencije dodatnih pet miliona kuna¹⁴, što znači da Hina i dalje živi na državnim jaslama, koje joj garantuju više od 75 % prihoda potrebnih za rad.

Poređenje prihoda za poslednje tri dostupne godine

Budžet
Sopstveni prihodi
(iznosi u milionima dinara)

V Debata “Poslovanje Tanjuga i njegova privatizacija”

(transkript, 20. mart
2015. godine)

Ivan Cvejić, glavni
i odgovorni urednik
novinske agencije Beta

Ivan Cvejić: Mi smo zainteresovani za ovo pitanje, ne kao kompanija, kao medijska kuća koja ima konkurente na medijskom tržištu što je sasvim normalno, prirodno, mi to tako shvatamo, već zbog činjenice da jedan deo javnog novca, odnosno iz budžeta, dakle jedan deo novca koji mi plaćamo u vidu poreza i naši zaposleni u vidu poreza odlazi direktno konkurenciji. To je jedna stvar koji mi već godinama smatramo neregularnom i protiv koje pokušavamo na razne načine da se izborimo jer, očekujemo da u zemlji kakva je Srbija i sa malo odmaklom demokratijom postoje regularni uslovi na tržištu.

Srbija je specifična zemlja u ovoj oblasti o kojoj danas pričamo, a to je ako mogu tako da kažem tržište novinskih agencija. Nemate u susedstvu, pa bogami i negde dalje sličnu situaciju da na jednom medijskom tržištu, u jednoj zemlji imate praktično konkurenciju tri, ako ne i više novinskih agencija klasičnog tipa, plus još nekoliko specijalizovanih novinskih agencija koje se bave što izradom video klipova ili fotografija i tako dalje. Dakle, nema slične situacije u nekom neposrednom susedstvu ili bar u zemljama koje su na istom stadijumu demokratskog razvoja, tako da ovo što se dešava u Srbiji, pomenuću ukratko i ove zakone koji su doneti prošle godine, je neka vrsta presedana, mi

smo otprilike prinuđeni da sami rešavamo, odnosno donosimo rešenja za ovu stvar.

Da ponovim, ne samo mi, mnoge akcije smo preduzimali sa kolegama iz novinske agencije FoNet koji su u istoj poziciji kao i mi, nažalost bez uspeha jer iz raznoraznih razloga nije bilo sluha za naše primedbe koje su bile isključivo primedbe usmerene na tržište, komercijalne uslove i odnos države prema svemu tome. Bili smo ubeđeni da imamo jedno nedozvoljeno, nefer uplitanje države preko budžetskog novca u deo medijskog tržišta. Koliko je neravnopravna ta utakmica mi znamo jako dugo pošto su to javne stvari i možemo da baratamo time. Ako se ne varam, odnos novca, dakle količina godišnjih, ako mogu da kažem

subvencija za državnu novinsku agenciju je red veličina oko 1,7, a nekada i više od dva miliona evra godišnje, daleko nadmašuje ono što privatne agencije kakva je i moja mogu da zarade na tržištu.

Mi smo zadovoljni Zakonom o javnom informisanju u delu koji propisuje izlazak države iz vlasništva u medijima, što je za ovu našu sadašnju debatu manje važno, ali je više važno to da propisuje zabranu direktnog budžetskog finansiranja medija već od prvog jula, odnosno od onog trenutka kada se konkretni mediji privatizuje, kad dobije novog vlasnika. Zakon ne govori samo o Tanjugu, već o svim medijima u kojima država ima vlasništvo i koji se finansiraju iz javnih izvora. Mi ćemo, nadam se, već od prvog jula imati sa našeg stanovišta regularnu situaciju u ovom delu. Imaćemo situaciju na kakvu duže od deset godina upozoravamo kao neregularnu, nefer, nepopravljivu, a posebno od pre nekoliko godina kada je Srbija počela da primenjuje najpre jednostrano, a potom i dvostrano Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji izričito zabranjuje subvencionisanje onih kompanija koje imaju konkurenciju na tržištu. To se odnosi na sve, evo sad smo svedoci i nekih drugih stvari. Dakle, u međuvremenu su doneti i neki drugi zakoni, Zakon o javnim preduzećima koji zabranjuje postojanje preduzeća u javnoj sferi informisanja.

38

Već nekoliko godina je čitav sistem pravno, odnosno de jure, neregularan sa stanovišta zakona, a mnogo duže od toga ta neregularnost postoji na tržištu. Naravno, možete reći, to se i čulo unazad vremenom, ok, pa kakav vam je problem imati i državno finansiranu agenciju i privatne kada slične stvari postoje, čuo sam par puta i taj argument, imate državno zdravstvo, a imate i privatne klinike i zubare, mislim u čemu je tu problem. To se uređuje na potpuno drugi način nego neke druge službe, neki drugi sektori i mislim da mi konačno u zakonu koji je na snazi skoro pola godine, koji se primenjuje, imamo to da država ne treba da bude vlasnik medija, da iz javnih sredstava mogu da se finansiraju isključivi dva javna servisa i da je to, to. Sve ostalo je podložno tržištu i finansiranju iz dela javnih sredstava koje će biti raspodeljena putem konkursa gde vladaju ravnopravni uslovi, odnosno jednaki uslovi za sve. Mislim da imamo jedno fer rešenje,

Mi se na tržištu sukobljavamo sa njima i vrlo često dolazimo u priliku da vidimo da državna novinska agencija na druge načine dobija novac iz javnih izvora, dakle preko tendera, učestvovanja na konkursima

Ja se nadam da će se privatizacija državnih medija završiti kako treba, a naročito zbog činjenice da će biti prekinuto direktno državno finansiranje koje smatram uzrokom krajnje nefer odnosa na tržištu i sa druge strane prilične obojenosti jednog dela medijskih sadržaja u korist vlasti

da li će to biti baš u punoj meri primenjeno i da li baš ove godine, to ćemo da vidimo.

Ne bih voleo da prođe današnja rasprava bez par stvari. Suviše smo po mom mišljenju ostali u krugu finansija, privatizacije, procedure itd. Mislim da ovde imamo jedno važno pitanje koje se tiče medijske scene pa i možda odgovora na odnos pitanja politike i medija koji je na slučaju Tanjuga vrlo ilustrativan, o čitavom jednom mehanizmu odnosno o tom odnosu i šta može po javni prostor, po medijski prostor, odnosno po građane da bude korist od ovog postupka o kome smo do sada pričali, dakle o privatizaciji. Ja sam vrlo ubeđen, ovde ne govorim samo o Tanjugu, već o svim medijima koji su finansirani od strane države ili lokalne samouprave da nažalost nikada se od njih ne može napraviti ono što se obično zove servis građana. Dakle, gotovo bez ostatka su ti mediji u službi vlasnika, odnosno trenutne političke garniture koja je na vlasti u vašem gradu ili u vašoj državi. Nažalost, tu nema obezbeđenja javnog interesa u oblasti javnog informisanja. Bez obzira kako zvučali ti planovi godišnji za poslovanje, jednostavno gradske televizije, opštinske televizije, državne novinske agencije ne ispunjavaju ulogu neke vrste malog javnog servisa u svom mediju. Previše je primera za to, hajde pošto sam i na početku rekao da se ovim mi dugo bavimo, da apelujemo i tražimo, između ostalog zaboravio sam, ali kada ste pomenuli, žalili smo se Komisiji za kontrolu državne pomoći, FoNet i Beta zajedno pre možda godinu i po dana, bez nekih naročito velikih ambicija baš zbog toga što je to državna komisija

39

Debata u Press
centru UNS-a,
Beograd, 20. mart
2015. godine

sastavljena od predstavnika ministarstva. Dakle, novac koji država troši na dosadašnje direktno finansiranje medija je isključivo u funkciji pi-ara onih koji su tog trenutka na vlasti.

Naše iskustvo je takvo da bez obzira ko je bio u vladi tog trenutka, govorim o periodu od 2000. na ovamo, pokazuju i naši razgovori na tu temu sa ljudima iz Vlade, naši apeli da se to promeni su bez razlike identični u smislu da nije postojala želja da se to promeni, zašto bi se bilo ko odricao jednog veoma prohodnog kanala za saopštavanje informacija koje vi želite da takve neokrnjene prosledite javnosti. To se naravno dešava i dan danas. Ja bih ukazao na to da pored veoma direktnog i vidljivog svima nama načina finansiranja Tanjuga, a to je iz budžeta naravno kroz mesečne porcije, mi se na tržištu sukobljavamo sa njima i vrlo često dolazimo u priliku da vidimo da državna novinska agencija na druge načine dobija novac iz javnih izvora, dakle preko tendera, učestvovanja na konkursima, a to jeste dozvoljeno pretpostavljam jer ne mogu biti diskriminirani iz učešća u recimo javnim nabavkama itd. Ali ta činjenica da mogu da ponude nekonkurentne damping cene koje su posledica velikih subvencija, od njih vrlo često na tržištu pravi favorite. To što mi proizvodimo je manje-više slično, tako da na taj način Vlada ili čak i lokalne samouprave obezbeđuju sebi jedan ugovorno vezani dobar kanal za saopštavanje, dakle pi-ar. Ja se nadam da će se privatizacija državnih medija završiti kako treba, a naročito zbog činjenice da će biti prekinuto direktno državno finansiranje koje smatram uzrokom krajnje nefer odnosa na tržištu i sa druge strane prilične obojenosti jednog dela medijskih sadržaja u korist vlasti, bez obzira na kom nivou se ona nalazi.

Petar Jeremić

Predsednik Izvršnog
odbora Udruženja
novinara Srbije

Petar Jeremić: UNS jeste reagovao nekoliko puta i reakcije države nije ni bilo, mi smo u januaru prošle godine tražili da se konkurs za direktora Tanjuga poništi i da se raspiše novi, jer smo imali informacije koje su se pokazale potpuno tačnim da jednostavno uslovi konkursa nisu bili navedeni u konkursu, odnosno nije bilo navedeno da svi kandidati moraju dostaviti dokaz da nisu krivično gonjeni i overenu izjavu da nisu u rukovodstvu političkih partija, što jeste propisano Zakonom o javnim preduzećima, ali nije eksplicitno bilo navedeno u uslovima konkursa. Ispostavilo se da od svih prijavljenih kandidata taj dokaz je dostavila jedino direktorka Tanjuga, i tadašnja i sadašnja, i još jedan kandidat i oni su se pozvali na to da se to podrazumeva jer je propisano Zakonom o javnim

preduzećima. Ostali kandidati su bili diskvalifikovani. Mi smo pozvali Vladu da taj konkurs poništi i raspiše novi, država nam nije odgovorila, ali je UNS-u odgovorio Tanjug, odnosno direktorka Tanjuga, koja je tvrdila da mi nismo u pravu i onda su u tom odgovoru date još neke informacije koje sa ovom temom nisu imale veze, odnosno da se UNS interesovao samo za neki dug Tanjuga koji je postojao za zakup ovog prostora (Press centra) što jeste tačno i mi jesmo zahvalni sadašnjem rukovodstvu Tanjuga što je na normalan i civilizovan način rešilo pitanje tog duga koji je napravljen od strane prethodnog rukovodstva. Tanjug, mogu slobodno da kažem godinama pa i decenijama, nije plaćao zakup ovog prostora.

Posle tog odgovora naravno mi smo ponovo zatražili odgovor od Vlade, a ne od Tanjuga, jer je vlada raspisivala taj konkurs i zatražili da konkurs bude raspisan onako kako treba, jasno i transparentno sa svim mogućim uslovima, odnosno da ne diskriminiše druge potencijalne kandidate za direktora na taj način što nije svima omogućena ravnopravna utakmica. Naravno, nikakvog odgovora nije bilo. Istekao je mandat i upravnom odboru. Imali smo slučaj, i tada smo isto reagovali, osoba koja je u ime zaposlenih na internim izborima u Tanjugu od potencijalnih 211 glasova kolega dobila 104 glasa od 129 izašlih na te izbore i ona je jednostavno bila kandidat u ime zaposlenih za člana upravnog odbora. Upravni odbor prvo jeste verifikovao njen mandat, a onda su prestali da joj šalju pozive. Nakon toga su imenovali osobu koja je imala 54 glasa na tom internom glasanju i koja je uzgred deo

menadžmenta. Jedno od obrazloženja zašto su koleginicu koja je u tom momentu bila urednik u desku onemogućili da bude u upravnom odboru bilo je i to da mesto urednika u desku nije rukovodeće mesto, što je nama u UNS-u takođe bilo neprihvatljivo pošto mi ipak smatramo da jeste i da ona zasluženno može da bude tu.

Imamo situaciju da je na mestu direktora ista osoba, da upravni odbor funkcioniše kako funkcioniše, da je većini članova tog upravnog odbora istekao mandat. Nije nam jasno šta vlada namerava sa Tanjugom. Ono što mogu da kažem je da privatizacija dolazi do 1. jula, i mi ćemo insistirati da ako to ne bude završeno do tada, zaposleni u Tanjugu dobiju akcije svoje firme što tražimo i za sva druga preduzeća u oblasti javnog informisanja.

U par slučajeva smo reagovali, ja sada ne bih navodio imena zaposlenih u Tanjugu koji su nam se obraćali, jer oni jednostavno, praksa je pokazala, trpe sankcije tamo. Mogu da navedem primer Maje Bekčić i Jasminke Kocijan koje su zbog toga što su se nama obratile i što smo mi stali u njihovu zaštitu trpele sankcije i više nisu u Tanjugu.

Samo da navedem jedan primer. Mislim da je on bio iz 1997. Lokalni list „Napred“ iz Valjeva bio je u opštinskom vlasništvu, opština im je postavila direktora, direktor urednika. Oni su protiv urednika štrajkovali nekoliko meseci, mislim šest ili sedam, jer urednik nije imao profesionalnog integriteta da to bude. U tom je krenuo i postupak privatizacije. List „Napred“ je imao pravo korišćenja nekog prostora u centru Valjeva i onda su se zaposleni organizovali i napravili konzorcijum. Oni su gradu vratili taj prostor, da to ostane gradsko da bi se zaštitili od nekog ko bi hteo da kupi novine samo zbog prostora. Nisu uspeli na licitaciji da se izbore da oni postanu vlasnici, kupio ih je vlasnik nekog otpada, mada, moramo reći da je „Napred“ jedna od najuspešnijih privatizacija medija, to je nažalost vrlo redak primer uspešne privatizacije. Oni i dalje postoje, odlično rade, imaju dobar tiraž, ali naravno vlasnik otpada gleda profit i zanimljivo je da zaposlenima od dana

Mogu da navedem primer Maje Bekčić i Jasminke Kocijan koje su zbog toga što su se nama obratile i što smo mi stali u njihovu zaštitu trpele sankcije i više nisu u Tanjugu

U sred izborne kampanje za predsednika Tanjug emituje vest sa japanskim horoskopom predsedničkih kandidata. Tadiću prognozira uspešnu budućnost, a Nikoliću ne baš dobru budućnost

privatizacije do danas plata nije povećana ni za jedan jedini dinar, iako su rezultati, prihodi mnogostruki veći, smanjen je broj zaposlenih prirodnim putem, niko nije dobio otkaz nasilno. Kažem, to je uspela privatizacija, oni i danas rade, novinari imaju pristojne plate za današnje uslove u lokalnim medijima, naravno sa svim boljkama koje to nosi, ali kažem, eto recimo njih nije spasao taj prostor da ih kupi čovek koji se stvarno ne razume u medije ali se stvarno pokazalo kao dobra privatizacija.

Kolika je kreativnost vlasti u zaobilaženju zakona i nalaženju tih mogućnosti da finansiraju medije koje oni žele, vi to ne možete da zamislite. Navešću primer koji mi je ostao u sećanju. Nova Varoš je u pitanju. To je bilo prošle godine. Raspisali su javnu nabavku za informisanje, mi se grozimo tog termina javna nabavka, ne nabavlja se tu toalet papir pa da je informisanje javna nabavka, to je sad zakonom izmenjeno pa je to javni interes građana i ide na projektno finansiranje, ali je i tadašnje tumačenje države nažalost bilo da je informisanje javna nabavka. I onda su oni to raspisali i u toj javnoj nabavci naveli uslove koji moraju da budu ispunjeni – da onaj ko se javlja na konkurs mora da obezbedi emitovanje priloga o radu lokalne vlasti na televiziji „Prva” u emisiji „Eksploziv”, na TV B92 u emisiji „Bulevar”, na TV „Hepi”, bukvalno tako, znači citiram, u emisiji koju uređuje Zaharije Trnavčević o selu i još koliko primera, na portalu koji pokriva teritoriju zapadne Srbije, onda kad smo istražili, ispostavilo se da je to jedna produkcija iz Čačka koja sve to ima. Ima portal koji pokriva zapadnu Srbiju i radi za sve te emisije svih tih televizija i naravno čovek je dobio novac na toj javnoj nabavci i ostali su bili diskvalifikovani.

Krenulo je sada projektno finansiranje. Zaječar je prvi raspisao konkurs i kolega Radoman Irić iz NUNS-a i ja smo bili u komisiji, otišli tamo, oni jesu na predlog novinarskih udruženja napravili komisiju, bio je i jedan predstavnik iz lokalne samouprave. Ono čime sam prijatno bio iznenađen, oni su predvideli dovoljno novca koji pokriva skoro sve relevantne medije koji tu postoje i samo je jedan medij iz proceduralnih razloga odbijen. Svi su dobili ne baš onoliko koliko su tražili, ali sam posle saznao otprilike da je to sasvim dovoljno – i onda šta se dešava. Pre desetak dana dobijamo kolega Irić i ja telefonski poziv iz Skupštine grada Zaječara sa molbom da za jedan portal na telefonskoj sednici preinačimo odluku jer Gradsko veće ne želi da je usvoji sa obrazloženjem da grad već ima svoj portal pa onda ne vide svrhu zbog čega bi ovaj portal dobio novac. Onda sam pokušavao da im objasnim da prvo to što im je palo na pamet da nas zovu i da nas pitaju nikako nije u redu i da nije isto gradski portal i informativni portal i ne znam

na čemu je to ostalo. Hteo sam još jednom da se vratim na Tanjug. Nedavno je Pištaljka objavila onaj podatak da je taj famozni beskamatni kredit za praćenje izborne kampanje vraćen novcem iz budžeta koje je dodelilo Ministarstvo kulture Tanjugu na kraju te godine. Onda se pojavio odgovor Tanjuga, nepotpisan, mada mislim da je svima jasno ko ga je pisao i ima jedna rečenica gde se kaže „Kako vi baš tvrdite da je taj novac, taj kredit direktno u vezi sa izborima?”

Evo, ja ću sada da dam odgovor toj anonimnoj osobi koja je to pisala. Taj kredit je dodeljen drugog, čini mi se, aprila. Tri ili četiri dana posle toga Tanjug emituje vest, predizborna kampanja je u jeku, tadašnji predsednik je „skratio svoj mandat”, imamo dva predsednička kandidata odnosno više, četiri dana kasnije Tanjug emituje vest sa japanskim horoskopom predsedničkih kandidata. Dotadašnjem predsedniku koji je skratio mandat prognozira finu i uspešnu budućnost, a sadašnjem predseniku koji je dobio izbore ne baš dobru budućnost.

Dragan Dobrašinić

Predsednik
Topličkog centra
za demokratiju i
ljudska prava

Dragan Dobrašinić: Nas ovo interesuje kao građane, ovo je važno pitanje jer se pokazalo kroz vreme, a ta vrsta vremena nažalost traje dugo, da bez medijskih sloboda dolaze u pitanje i sve druge slobode. A medijske slobode su pre svega ugrožene od strane države, odnosno izvršne vlasti, to je praksa koja se pokazala takvom i koja je još uvek na delu. Postoji jedna bojazan, da kroz ovaj proces privatizacije koja je nesumnjivo dobar put i trebalo bi da predstavlja korak ka ozdravljenju, država pokušava da izađe iz medija tako što neće izaći iz medija. Tako što će u stvari nastaviti preko svojih partnera iz sveta biznisa, poslovno-politički povezanih ljudi da kontrolišu medije. Ona je pokazala do sada u više navrata i pokazala na delu

da je to moguće i da vrlo uspešno kontrolišu i medije koje su u privatnom vlasništvu. Ali to je tema za sve nas koji se bavimo javnim životom u ovoj zemlji, koji pokušavamo da na različite načine doprinesemo da medijska scena bude bolja, kvalitetnija i zdravija nego što jeste. Jedan od važnih koraka ka tome jeste nesumnjivo utvrđivanje vlasničke strukture, dakle da vidimo ko zaista stoji iza medija. Ali je važan korak i ovaj proces privatizacije.

Mi smo se kao Koalicija za nadzor javnih finansija uz pomoć Fondacije za otvoreno društvo opredelili da pratimo privatizaciju medija. U procesu je 81 medij, mi ćemo kroz jedan uzorak koji je poprilično ozbiljan i reprezentativan i svakako će biti ilustrativan, a to je petnaest po našem mišljenju vrlo zanimljivih medija ispratiti taj proces, ne sa stanovišta onoga što će biti posledice u smisli prava zaposlenih u medijima, nego sa stanovišta regularnosti tog procesa koji bi trebalo da bude uvertira u regularnost nečega što je kasnije nastavak medijskog rada u tom drugom vlasničkom formatu. Važno pitanje naravno jeste pitanje Tanjuga. Možemo ga posmatrati sa stanovišta konkurencije kao što je gospodin Cvejić malopre govorio i to je sasvim legitimno i opravdano i to je zaista jedan primer tipičnog nefer, nekorektnog odnosa na jednom tržištu koje bi moglo biti potpuno zdravo i regularno. Mi imamo budžetskog korisnika koji svake godine bude subvencionisan sa neka dva ili dva zarez nešto miliona evra. Ta dva miliona evra videli smo idu na plate, oni trenutno imaju 216 zaposlenih ljudi. Mene interesuje koliko recimo ljudi radi u Beti, koliko u FoNetu, to sigurno nije više od... FoNet ima tridesetak. Dakle, pokazuje se da se sigurno može raditi podjednako kvalitetnije, ako ne i bolje, uspešnije i sa mnogo manje ljudi mnogo efikasnije. Dakle sa tog stanovišta nas interesuje pitanje Tanjuga, ali nas interesuje i sa stanovišta što jeste naravno finansijska implikacija cele ove priče, a to je taj novac koji se iz budžeta sliva za neke potpuno neracionalne, nepotrebne i nekorisne stvari.

Mi znamo da je Tanjug bio dugo godina, a po svojoj prilici to jeste i danas nešto što je informativni bilten, glasilo, on je osnovan 1943. ako ja dobro pamtim, kao Telegrafaska agencija nove Jugoslavije (novih Jugoslavija smo se nagledali i nauživali u njima). Tanjug je preživio i vreme je da kao takav ode u prošlost, da se prevede u jedan privatni vlasnički format i da proba kao takav da se takmiči sa drugim agencijama i da vidimo šta će onda biti, šta će stvarno Tanjug da proizvede, šta će biti profil njegovog rada, ko će kupiti njihove informacije itd. Vrlo je važno ispratiti ko će biti kupac,

Država pokušava da izađe iz medija tako što neće izaći iz medija. Tako što će u stvari nastaviti preko svojih partnera iz sveta biznisa, poslovno-politički povezanih ljudi da kontrolišu medije

to interesuje nas kao Koaliciju za nadzor javnih finansija, da vidimo ko su ljudi koji kupuju medije. Da li su to političko i poslovno povezana lica koja vrše vlast na nivou grada, na nivou Republike, na raznim nivoima, jer to će ključno odrediti karakter tog medija u budućnosti. Bez obzira na to što će formalno pravno oni biti u istom režimu kao Beta i kao FoNet, velike su šanse da će se na konkursima koji će se pojavljivati kroz raznorazne vidove državnih davanja, državne pomoći pre svega, oni i dalje biti favoriti ako kupac bude dovoljno blizu onih koji budu vršili vlast. Pravila su pokazala da oni koji kupe mediji, a dovoljno su blizu aktuelne vlasti, vrlo se brzo približe i novoj vlasti koja stupi na scenu tako da se pravila igre na tom nivou tako održavaju. Mi ćemo pratiti ne samo Tanjug, nego i ostale medije, Politiku a.d. u kojoj je potpuno nejasno ko drži 50% kapitala, da li su to kontroverzni biznismeni, ruske firme, treća lica, povezana lica. To je vrlo važno rasplesti sve te stvari kao i lokalni mediji koji su vrlo važni u lokalnim sredinama, a ono što nas interesuje pre svega, pored ovih stvari o kojima sam govorio jeste na koji će način kroz privatizaciju medija i njihov kasniji rad biti ostvarivan javni interes. To je ono što nas kao građane u ovoj zemlji zanima.

Rok za privatizaciju je prvi jul. Ako do prvog jula ne bude kupaca, mediji će biti ponuđeni zaposlenima u samim medijima. To će biti neka nova vrsta samoupravnog socijalizma na nivou medijske scene i oni će moći da dobiju besplatne akcije. Naravno ukoliko žele, oni će moći da se prijave kroz konzorcijume u ovoj fazi dostavljanja ponuda, ako ne bude nikakvih ponuda onda će oni dobiti tu ponudu da besplatno ukoliko žele dobiju taj medij. E sad, ono čega se mi plašimo jeste da će država ipak prolongirati rok za privatizaciju medija i mi ćemo kao Koalicija insistirati da se taj rok poštuje, a država ga je sama odredila, niko ih nije terao, sami su rekli prvi jul, mogli su da kažu i prvi decembar ili prvi januar sledeće godine. Dakle, vrlo je važno da taj rok bude poštovan jer to će biti u stvari neki pokazatelj da se u ovu celu stvar ušlo ozbiljno, a ne paradno kao što se to kod nas dešava u raznim sferama života.

Pokazalo se, kao što rekoh na početku, da država vrlo uspešno kanališe stvari kada su pitanju privatni mediji. Pa tako ako obratite pažnju na konkurse, odnosno na ugovore koje država ili gradovi sklapaju sa nekim medijima, to stvarno deluje neverovatno apsurdno ali istinito. Recimo, u Nišu, grad je sklopio ugovor sa medijem koji se, nisam siguran, zove Belami i sa još jednim medijem, odnosno ne grad Niš, ne, nego gradsko javno preduzeće je sklopilo ugovor u kome eksplicitno piše da je taj medij dužan da afirmativno izveštava

o radu tog javnog preduzeća. Dakle, nije dovoljno što su se ovako dogovorili, nego su morali to da unesu i u ugovor.

Vrlo je zanimljivo kako to država radi, kako ona to vodi vešto kada su u pitanju, a vešto zato što niko to ne posmatra, niko ne komentariše javno niti se institucije time nažalost bave, kako se sklapaju privatno-javna partnerstva, kako se prave ti aranžmani. Mi za nekoliko dana imamo promociju istraživanja koje je vezano za poslovanje RTS-a. Tu će se videti kao izgledaju aranžmani javnog servisa sa nezavisnim produkcijama ili aranžmani sa drugim firmama producentskim, kao se ulazi u koprodukciju i vrlo se dobro vidi kako se stvari peglaju u korist nečijih interesa, odnosno onih koje vrše ili vlast ili neka druga ovlašćenja. Tako da kažem, odlična je privatizacija, samo treba ispratiti šta je sledeći korak i kako se dalje odvijaju stvari.

Boris Lemberger

Rukovodilac
Sektora za
ispitivanje
koncentracija,
Komisija
za zaštitu
konkurencije

Boris Lemberger: Ja sam pogledao agendu ovog sastanka i pomalo sam iznenađen jer nisam znao uopšte šta je suštinski problem, sada sam sagledao u čemu se on sastoji i kolike su mu dimenzije i razmer i ozbiljnost. Kada sam video da je pomenuta predstojeća privatizacija Tanjuga o kojoj su kolege govorile, ja sam pravo da vam kažem mislio da ću ovde biti pitan ili konsultovan u smislu nekog zanatskog aspekta tog dela posla koji treba da se uradi u procesu privatizacije konkretno Tanjuga. Ovo što je gospodin Cvejić govorio, ja sam onako u letu probao da prepoznam to tržište novinskih agencija kao neko relevantno tržište, ako sam dobro shvatio, na kome postoje Tanjug i Beta i FoNet i neke manje važne ili po veličini ili po obimu poslovanja agencije na kome očigledno tako kako je struktuirano postoji jedan neravnopravan

status učesnika sa stanovišta ovih činjenica koje su ovde iznete, a to je da je jedan od njih od strane države subvencionisan na način koji verovatno proističe ili iz loših sistemskih rešenja ili, plašim se, iz nepoštovanja postojećih.

Ja sam pogledao pre nego što sam krenuo finansijske aspekte rada Tanjuga, ne znajući šta će suštinski biti predmet debate, i video prema bilansu uspeha kao javno dostupnom dokumentu, da su prihodi Tanjuga u protekloj godini, koja bi u slučaju privatizacije bila referentna i relevantna za utvrđivanje postojanja obaveze notifikacije te privatizacije kod nas, dva i po miliona evra. Da bi postojala uopšte obaveza da ta privatizacija bude prijavljena Komisiji radi izdavanja saglasnosti za njeno sprovođenje postoje zakonski kriterijumi od kojih bih ja izdvojio dva. Jedan je suština transakcije u smislu da li njom dolazi do promene vlasništva nad onim što je ciljno društvo, apsolutno da, jer će ga neko kupiti. Drugi kriterijum je finasijski potencijal onoga što je predmet privatizacije i onoga ko je sticalac. Sa stanovišta kriterijuma koje naš zakon poznaje, koji su trenutno na snazi, kupac bi morao da bude osam puta finasijski jači na nivou njegovih godišnjih prihoda, ako se kao kriterijum prihoda posmatra nacionalno tržište, znači tržište Republike Srbije. Taj prihod ostvaren na unutrašnjem nacionalnom tržištu za učesnike koncentracije je dvadeset miliona evra, za oba učesnika, za sticaoca i ciljno društvo. Ako Tanjug ima dva i po, znači kupac bi morao da ima osamnaest. To je jedan od alternativnih kriterijuma. Drugi kriterijum je po mojoj prognozi koju sa rezervom izražavam, jer ne znam uopšte ko su nekakvi aplikanti, ko je u kombinaciji, po drugom kriterijumu koji kombinuje elemente finasijskih rezultata poslovanja na globalnom, svetskom nivou i u zemlji, oni propisuju da učesnici koncentracije, znači Tanjug i neko ko bi ga kupio na globalnom nivou bi morao da ima sto miliona evra prihoda i deset miliona prihoda, to je vezani uslov u zemlji.

49

Prosto sam hteo da skrenem pažnju na ovu okolnost. Ja ne znam, ne bih želeo da ulazim u prognoziranje da li će se, ili neće do kraja godine i šta bi za akcionare i kako bi dalje išla stvar, ali može lako da se dogodi, osim da bude izuzetno jak kupac, da ovo bude u nekom regularnom toku stvari okončano, a da ne postoji zakonska obaveza da se aplicira kod nas, da se uopšte notifikacija podnosi, jer nisu ispunjeni kriterijumi po prirodi transakcije. Jeste koncentracija kao promena kontrole, ali ne podleže obavezi. Utoliko Komisija ne bi imala nikakvog uticaja na ishod postupka. Mi imamo vrlo precizne i razrađene, vi govorite o privatizaciji, pazite, privatizacija je po meni, mi nemamo to u zakonu, mi imamo promenu kontrole, privatizacija je način, metod, nešto državno neko kupuje i zato je to privatizacija, mi to tretiramo kao promenu kontrole. U smislu zakona to jeste koncentracija, kada jedan učesnik na tržištu kupuje drugog ili jedan njegov deo, on verovatno, ja ne znam strukturu aktivnosti Tanjuga i vaše agencije, mislim da tu postoje i određeni segmenti koji se mogu autonomno posmatrati, da li je tekstualni prilog, video prilog, filmski ili ne znam, nisam u materiji, znači preuzimanje kontrole samo nad delom poslovanja, ne nad

pravnim licem bi bilo tretirano kao koncentracija, naravno pod uslovom ispunjavanja ovih finansijskih pretpostavki definisanih zakonom.

Pitali ste me oko povezanih učesnika. Upravo da bi se dao smisao poslu kojim se ja bavim, odnosno instituciji iz koje ja dolazim, razrađena je u našem zakonu u kombinaciji sa rešenjima koja postoje u Zakonu o privrednim društvima ova kategorija povezanih učesnika. Zašto je to urađeno? Zato što su kod ovih akvizicija često u prvi plan kao neposredni sticaoci, kao neposredni učesnici koji preuzimaju nešto odnosno nekoga, gurnuta nulta društva, noćas osnovana, bez istorije, bez finansijskih parametara i na taj način se izbegava zakon. Da bi se to sprečilo, na strani sticaoca kontrole, ne neposrednog podnosioca prijave koncentracije, to može da bude bilo ko iz grupe, ali se u sistemu odlučivanja uzima u obzir grupa kao celina čiji je neposredni podnosilac član. Naravno, postoji zakonska obaveza da se da prikaz, dokumentovan, svih učesnika grupe i način njihove povezanosti. Tamo gde nema motiva i povoda da se nešto utaji i prikriva, mi dobijamo to i onda je lako detektovati tu vrstu odnosa o kojoj vi pričate.

50

Vrlo često imamo problem, ozbiljan problem, teško se s njim nosimo, teško dolazimo do konačnih podataka koji mogu da se uzmu kao definitivni. Vi ste profesionalci, novinari, dozvolićete mi jednu meru diskrecije jer je u pitanju postupak koji se sada vodi u Komisiji u kojoj ja radim protiv učesnika u kontroli i vlasništvu lista za koji svi znate, odnosno društva. Nominalno, vlasnik jedne polovine udela u tom domaćem društvu je firma sa čijim stvarnim identitetom se mi dugo meseci borimo da dođemo do nekakve konačne i pune istine, mislim da neku konačnost u tom smislu još uvek nemamo. Pitali ste me za Kipar, mi sa Kiprom nismo imali, osim u jednom predmetu gde smo dobili od njihovih nadležnih organa potvrdu predmeta našeg interesovanja, u konkretnom slučaju koji sam pomenuo obratili smo se, imamo i protokol o saradnji sa federalnim telu Ruske Federacije za zaštitu konkurencije radi dobijanja podataka do kojih mi jednostavno ne možemo doći, probali smo i diplomatskim putem itd. da dođemo, a da ih u praksi primenimo kao konačne, to je jako teško, to je prosto tako.

Ja sam hteo da sugerišem, ne znam da li ima ovde nekog iz Komisije za državnu pomoć, ovaj problem oko Tanjuga, načina finansiranja, subvencija itd, ne znam koliko publika zna opseg i zakonski okvir rada Komisije za zaštitu konkurencije. U nekim evropskim zemljama čak i iz bivše Jugoslavije pitanje kontrole državne pomoći je integralni deo agencija koje se bave ovim. Kod nas to nije i ja ne prepoznajem moj organ kao neko ko treba da komentariše situaciju u kontekstu činjenica koje su kolege iznele.

Dragan Dobrašinić: Naravno da je prava adresa Komisija za kontrolu državne pomoći, ali ta Komisija je u nekoj vrsti protivprirodnog bluda u odnosu na Ministarstvo finansija i državu kao takvu. Ona je integrisana umesto u Komisiju za zaštitu konkurencije što je prirodno, zato što se kroz državnu pomoć narušava bitno ili ne narušava princip konkurencije ali se po pravilu narušava u određenoj meri, posebno kad je u pitanju nedozvoljena koja se provlači kao dozvoljena ili koja se prećutkuje i o kojoj se ništa ne zna, međutim, ona je kod nas locirana u Ministarstvu finansija i vrlo je interesantna struktura te komisije. Njeni predstavnici, petoro ljudi su predstavnici ministarstva. Zamislite situaciju u kojoj Ministarstvo privrede dodeljuje državnu pomoć, a čovek iz Ministarstva privrede sedi u toj komisiji i odlučuje o državnoj pomoći, u stvari, u tom konkretnom slučaju on ne odlučuje, uzdržava se od glasanja, ali ima pravo, otprilike, da kaže neku lepu reč u prilog tome, u prilog odluke svog ministarstva. Tako da je to, umesto da bude deo jednog nezavisnog tela, deo jedne par ekselans jedinice izvršne vlasti, odnosno jedne od najvažnijih, a to je Ministarstvo finansija, tako da nije ni čudo što se ne odazivaju.

Boris Lemberger: Ja se u svemu slažem sa ovime, moje je isto mišljenje da procena vrednosti imovine, odnosno kapitala jeste sastavni deo ovog posla. Ko će i koliko objektivno to uraditi, ne znam, neću to da komentarišem. Strukturu vlasničku objekta koje koristi Tanjug isto ne znam, ali koliko sam shvatio, to je najatraktivniji deo za kupca, tih tri i po hiljade kvadrata.

Dragan Dobrašinić: Kroz procenu kapitala utvrdićemo kolika je imovina tog preduzeća. Mi često ne znamo šta je stvarna imovina. Evo ovde smo saznali kroz ovu prezentaciju istraživanja da oni ne poseduju objekte u svom vlasništvu, mnogi misle da poseduju, kao što mnogi misle za Studio B da poseduju, pa bi se mnogi onako lepo zatrčali, ne znajući da ono ništa nije njihovo, osim onih kamera i nešto tehnike. Dakle, vrlo je važno i za kupca potencijalnog, ali i sa stanovišta javnog interesa, da vidimo šta se stvarno daje na prodaju. Onda, da vidimo kako je to došlo u vlasništvo ili u zakup. Mnogo je interesantnije od vlasništva pošto mediji nisu uglavnom vlasnici, biće interesantnije pitanje dugoročnih zakupa koje su oni dobili na korišćenje.

Procena kapitala služi za osnovu formiranja početne cene, jer ako nemate tu procenu, na osnovu čega da formirate cenu. Interesantno je da kroz proces, mi smo se raspitivali u okviru ovog našeg istraživanja vezano za privatizaciju medija kod ljudi iz Agencije za privatizaciju ko će vršiti procenu kapitala, da li oni angažuju neke svoje timove, ljude, neke procenitelje, tako se radi po pravilu, ali ovog puta to

neće biti tako, nego će angažovati vlasnici medija, odnosno izdavača, a to će biti lokalne samouprave, pokrajina ili grad Beograd, ili država Srbija, oni će angažovati procenitelje, onda će oni proceniti tu vrednost kapitala i onda će se s tim izaći kao početnom cenom. Kakav god bio kontekst, procena je potrebna i dobra, samo je važno da bude objektivna. Čak i ako bude loša i to će biti neki signal. Čak i ako bude nerealna, ako se ide sa višom ili nižom cenom, možda će neko namerno proceniti vrednost kapitala iznad njegove stvarne vrednosti da bi odvratio potencijalne kupce, a možda će neko ići sa višom cenom da bi ohrabrio neke koji bi trebalo da budu tu budući vlasnici medija. Tako da ima tu raznih stvari i interesantnih detalja koje ćemo pratiti.

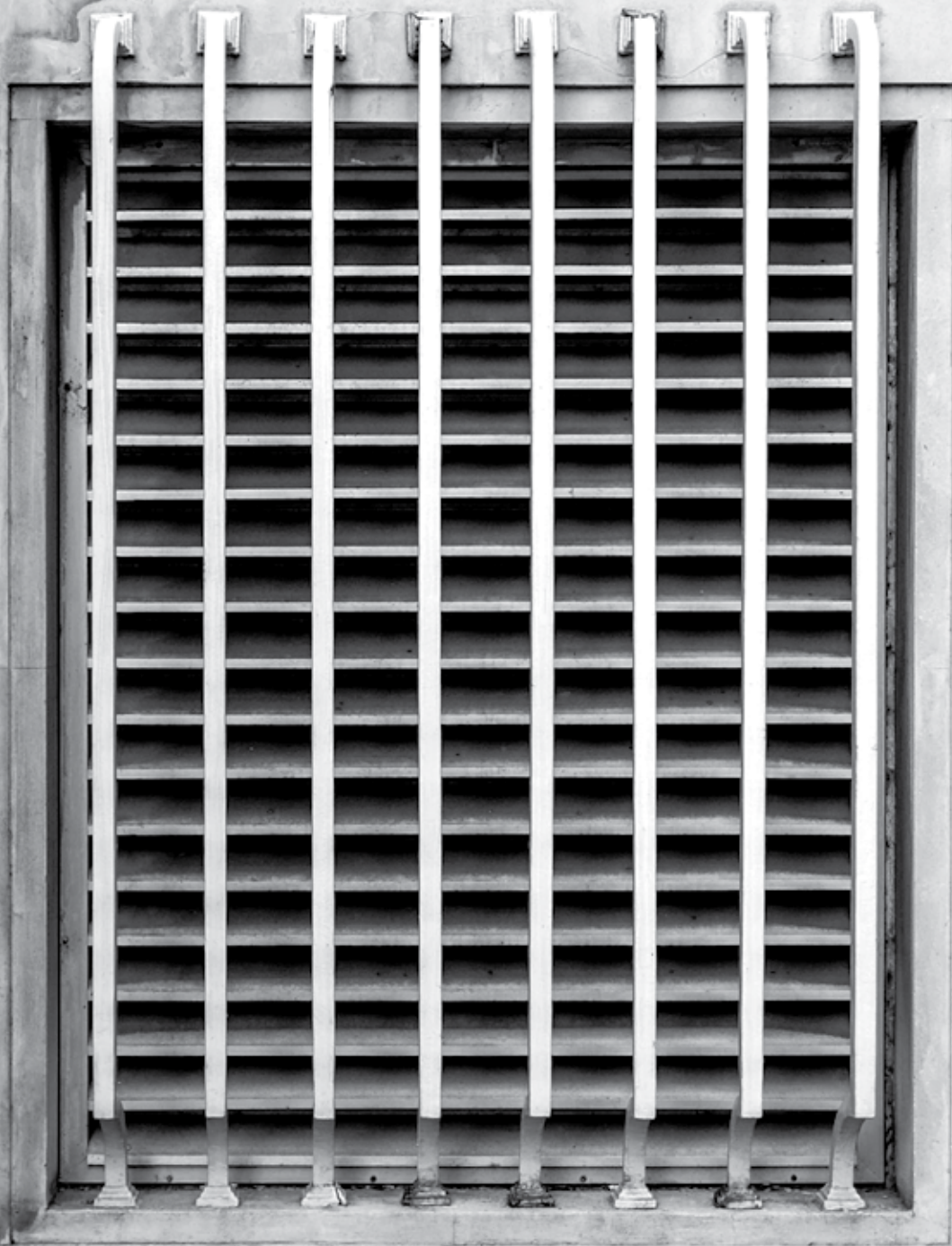
Ivan Cvejić: Mislím da novi Zakon o javnom informisanju neće rešiti sve probleme, da će doneti bolje novinarstvo odmah i ostvarivanje javnog interesa u medijima, niti će rešiti sve stvari, ali ga zaista gledam ga kao pozitivni korak. Pozitivan korak je u tome što ćete javnim novcem sada plaćati za određeni sadržaj za koji ste zainteresovani da ga imate kao država ili kao lokalna samouprava, dakle plaćaćete za gotovu robu. Do sada ste plaćali za proizvodnju toga, niste imali ni mehanizama ni načina da kontrolišete da li će biti dobra, efikasna i da li će biti u interesu vas koji taj novac dajete, javni novac. Naravno da se to nije obezbeđivalo. Imali ste da je gradski sekretar obišao mesto gde je iscureo amonijak, a trebalo bi da imate vest da je iscureo amonijak. Mislím da tu leži ta neka razlika. Po nekim računicama, sav javni novac koji godišnje ode u medije je blizu 20 miliona evra. Govorimo o vrlo ozbiljnom novcu koji naročito u uslovima krize medijima i te kako znači, naročito ako ga potrošite u pogrešnu svrhu, onda je time šteta još veća.

Dragan Dobrašinović: U procesu privatizacije je 81 medij, koliko će biti, videćemo, neki će možda prestati da postoje, jer postoji i taj mehanizam... Neko je pitao šta se dešava, pa dešava se to da ukoliko čak ni radnici odnosno zaposleni u medijima neće da uzmu taj medij, on jednostavno prestaje da postoji, gasi se, odnosno osnivač može da mu da neku drugu namenu, da pretvori taj medij u nešto sasvim drugo, a da zadrži zaposlene pritom, razne su varijante. Bilo bi vrlo dobro da u svim gradovima u ovoj zemlji postoji neko ko se time bavi. Ne možemo mi iz recimo Prokuplja, Bečeja, nije bitno, iz nekog grada, da pratimo šta se zbiva možda u Vranju, jer jednostavno nije nam blizu, nemamo informacije, ali bi vrlo važno bilo da neko to prati, pre svega način na koji se realizuju konkursi, projekti koji se dobijaju na konkursima, da to prati medijska konkurencija u tim gradovima. Dakle, oni koji nisu dobili i oni koji imaju legitiman, da kažem razlog da budu ljubomorni, zavidni mogu i da ukažu na te probleme, a te informacije koje stižu iz tog sveta, a

vi ste ljudi iz tog sveta i vi znate koliki je pristup informacijama, koliko vam je lakše da dođete do nekih saznanja nego drugim ljudima, te informacije bi mogle da budu jako važne i njih treba usmeravati prema institucijama, dakle prema opštinama, gradovima, lokalnim vlastima pre svega, ali i onima koji vrše kontrolu poslovanja, jer su velike šanse da će desiti i sa medijima ono što se dešava na svim drugim nivoima, a to je da onaj koji da novac, a to je lokalna vlast, da oni uopšte ne kontrolišu šta se zbiva, njih ne interesuju da će biti asfalt ovoliki, da li će biti cigla, vodovod, kakve će biti cevi, te elementarne stvari od kojih zavisi život, pa su mnogo manje šanse da će ih interesovati na koji način mediji ostvaruju javni interes. Njih će interesovati na koji način mediji izveštavaju o njihovom radu, odnosno o tome koliko su oni pametni, lepi i dobri, to će biti njihov primarni cilj. Dakle, medijska konkurencija je jedan važan aspekt kontrole, a drugi su građani sami, organizacije građanskog društva koji imaju legitiman interes i razlog da se pitaju, izvinite, za šta mi dadasmo ove pare, šta smo dobili za to, koji se javni interes zadovoljio, da li smo dobili dobre informacije, da li smo dobili dobar program, nešto vezano za naš kraj, neke sadržaje koji imaju smisla i koji su od javnog interesa. Otvaraće se brojna pitanja. Evo sada, kako idemo korak dalje i dalje vrlo će biti važno pitanje definisanja javnog interesa na lokalnu, jer zakon je prepoznao javni interes kao takav, ali nije naravno dao neku univerzalnu definiciju javnog interesa i naravno da je dobro što je nije dao, što je tu ostao otvoren, pa će onda svako prepoznavati u svojoj sredini ono što zaista jeste javni interes. Negde je to životna sredina, negde su to možda ljudska prava, negde neka treća stvar. Dakle, svako ima neke svoje posebnosti i te posebnosti treba da budu zadovoljene kroz rad medijskih preduzeća, odnosno medija.

53

Boris Lemberger: Ako mogu neki predlog da dam. Ovo tržište novinskih agencija na kojem ste vi jedan od učesnika, vi verovatno znate ako nije tajna, ne znam zašto bi to bila, da li su i iz kakvih kriterijuma se izračunavaju tržišni udeli Bete, FoNeta, Tanjuga, ko koliko u sto odsto participira, šta je kriterijum izračunavanja, pada mi na pamet, ali bih molio vas da mi to kažete, pošto ste vi napravili jedno vrlo ozbiljno upozorenje na tržištu na kom deluju registrovani učesnici za tu delatnost. Jedni žive od onoga što dobiju, malo je vulgarno ali je tako otprilike, a jedni od onoga što zarade. Pošto je svrha, ideja zakona koji primenjuje Komisija u kojoj ja radim, ne da zaštiti konkurenta, nego konkurenciju, prepoznajem dosta alarmantnu situaciju. Ja ne znam da li vi imate neku strukovnu asocijaciju, ja samo glasno razmišljam, s obzirom na to da se približava planirana privatizacija, jedan dopis u ime učesnika na tržištu na adresu Komisije kao blagovremeno upozorenje da bi se napravila prevencija loših posledica nakon privatizacije, mislim da ne bi bio pogrešan.

Ivan Cvejić: To tržište je merljivo, poznati su učesnici manje-više, govorim o onim registrovanim. Merljivo je u smislu što su poznati korisnici tih usluga.

Boris Lemberger: Da li vi imate neke komercijalne ugovore sa tim korisnicima?

Ivan Cvejić: Sve što mi imamo je u tim komercijalnim ugovorima, naša zarada ide od tuda. Siguran sam da je ista situacija i sa agencijom FoNet, koja je takođe privatna, i Tanjug koji, videli smo iz istraživanja, veći deo svog prihoda ostvaruje od subvencija, a manji deo sa tržišta, ali takođe ima komercijalne ugovore kao što ih imamo i mi.

Boris Lemberger: To je izlaz, je li tako, prema onima koji koriste njegove direktne vesti? To su ti ugovori?

Ivan Cvejić: Tako je. Blic ima i Betine vesti i Tanjugove, znači svi prodajemo Blicu, on za to plaća, ali ima i stranih agencija kao što su Rojters, Frans pres, itd. Dobra je sugestija. Mislim da je to lako merljivo i da je lako odrediti ko koliko tržišta zauzima.

Boris Lemberger: Recimo, kad bi se rešavalo u postupku privatizacije, nije alfa i omega, nije konačno, ali je vrlo važno da imamo zakonom propisane kriterijume na osnovu kojih se donosi odluka o odobravanju. Jedan, koji je indikativan, je i tržišni udeo uz niz drugih. Verujem da to vrlo dobro znate kao čovek koji je iz branše.

Agencija za
privatizaciju
raspisala je 30.
juna 2015. godine
javni poziv za
prodaju Tanjuga po
ceni od 760.935,74
evra. Otvaranje
ponuda bilo je
zakazano za 3.
avgust pa odloženo
za 13. avgust. Ako
u prvom krugu ne
bude zainteresovanih
kupaca, početna
cena će biti
prepolovljena.

На основу члана 3. став 3. и члана 26. Закона о приватизацији („Службени гласник РС”, бр. 83/14 и 46/15), члана 5. Уредбе о условима, поступку и начину продаје капитала и имовине методом јавног прикупљања понуда са јавним надметањем („Службени гласник РС”, број 122/2014) и члана 142. Закона о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС”, број 83/14), Агенција за приватизацију (у даљем тексту: Агенција) објављује:

**ЈАВНИ ПОЗИВ
ЗА УЧЕШЋЕ У ПОСТУПКУ ЈАВНОГ ПРИКУПЉАЊА ПОНУДА СА ЈАВНИМ НАДМЕТАЊЕМ
РАДИ ПРОДАЈЕ КАПИТАЛА СУБЈЕКТА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ
Јавно предузеће Новинска агенција „ТАНЈУГ” са потпуном одговорношћу, Београд
МБ: 07022301**

Шифра поступка: JP 77/15

Агенција позива сва домаћа и страна, физичка и правна лица, као и конзорцијум правних и/или физичких лица заинтересованих за учешће у поступку приватизације субјекта приватизације Јавног предузећа Новинске агенције „ТАНЈУГ” са потпуном одговорношћу, Београд, матични број: 07022301 (у даљем тексту: Субјект приватизације) моделом: продаја капитала субјекта приватизације, методом јавног прикупљања понуда са јавним надметањем (у даљем тексту: Поступак), да поднесу своје пријаве за избор најповољнијег понуђача (у даљем тексту: Пријава).

1. Квалификациони услови за учешће у Поступку

Право на учешће у Поступку имају домаћа и страна, физичка и правна лица, као и конзорцијум правних и/или физичких лица.

2. Подаци о Субјекту приватизације

Пословно име:	Јавно предузеће Новинска агенција „ТАНЈУГ” са потпуном одговорношћу, Београд
Матични број:	07022301
Структура капитала (АПР):	100% удела Република Србија

3. Опис и вредност предмета продаје

Предмет продаје чини **100% удела који Република Србија има у субјекту приватизације.**

Према извештају овлашћеног проценитеља, укупна процењена вредност капитала који је предмет продаје, са стањем на дан 31.12.2014. године, износи: **760.935,74 ЕУР.**

4. Почетна цена предмета продаје

Почетна цена за продају предмета продаје износи 100% процењене вредности капитала, односно **760.935,74 ЕУР.**

Депозит купца се урачунава у продајну цену.

Средства плаћања су евро (ЕУР) или динар (РСД - противвредност обрачуната по средњем курсу за евро Народне банке Србије, на дан плаћања).

Проглашени купац продајну цену плаћа одједном.

5. Рок и начин подношења пријаве у Поступку

Заинтересована лица могу поднети пријаве за учешће у Поступку најкасније до **30.07.2015. године до 15:00 часова** по београдском времену.

